

TARTU LINNAVOLIKOGU

OTSUS

Tartu

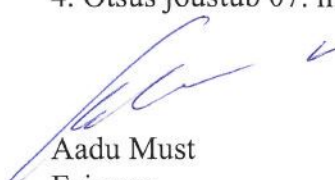
02.03.2006 nr 54

Tartu linna arengustrateegia "Tartu 2030" projekti heakskiitmine ja avalikule väljapanekule esitamine

Võttes aluseks kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (RT I 1993, 37, 558; 1999, 82, 755; 2000, 51, 322; 2001, 82, 489; 100, 642; 2002, 29, 174; 36, 220; 50, 313; 53, 336; 58, 362; 61, 375; 63, 387; 64, 390; 393; 82, 480; 96, 565; 99, 579; 2003, 1, 1; 4, 22; 23, 141; 88, 588; 2004, 41, 277; 56, 399; 81, 542; 89, 610; 2005, 31, 230) § 37 lg 2 ja lg 5, Tartu linna põhimääruse (eRT KO 2001, 43, 789; 2003, 25, 657; 182, 2503; 2004, 178, 1707) § 39¹ lg 1 ning arvestades Tartu Linnavolikogu 17. märtsi 2005. a otsust nr 402 "Tartu linna arengustrateegia "Tartu 2030" koostamise algatamine, Tartu Linnavolikogu

o t s u s t a b:

1. Kiita heaks Tartu linna arengustrateegia "Tartu 2030" projekt vastavalt lisale ja esitada see avalikule väljapanekule.
2. Määrata avaliku väljapaneku kestuseks 13. märts kuni 28. aprill 2006. a ja avaliku väljapaneku kohtadeks Tartu Linnavolikogu ja Tartu Linnavalitsuse infopunkt, linnakantselei, linnaplaneerimise ja maakorralduse osakonna fuajee Raekoja plats 3 ning Tartu linna veebileht.
3. Avalik arutelu toimub 03. mail 2006. a kell 13:00 Tartu Raekojas.
4. Otsus jõustub 07. märtsil 2006. a.

Aadu Must
Esimees

TARTU 2030

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	2
A. Mis on Tartu 2030?.....	2
B. Kellele on Tartu 2030 mõeldud?.....	2
C. Kes on initsiaatorid Tartu 2030 väljatöötamisel?.....	2
D. Kuidas Tartu 2030 on üles ehitatud?.....	3
E. Kuidas Tartu 2030 viiakse ellu?.....	3
1. Tartu lähtepositsioon 21. sajandi alguses.....	3
1.1. Tartu – linn rahvaste ja teede ristil.....	3
1.1.1. Poliitiline kontekst: suletud linnast avatud regioonikeskuseks Euroopa Liidu ja NATO idapiiril.....	3
1.1.2. Geograafiline asend: tuntud ja tundlik.....	4
1.2. Tartu – Emajõe Ateena.....	4
1.2.1. Kus oled, Tarbatu-Jurjev-Dorpat-Tartu?.....	4
1.2.2. Tartu – Alma Mater Estoniae	5
1.2.3. Tartu majandus – vana ja uus koos.....	6
1.2.4. Tartu – Eesti Rahva ja Euroopa kultuurilinn.....	6
2. Tuleviku väljakutsed tartlastele.....	7
2.1. Rahvaarvu kahanemine ja rahvastiku vananemine.....	7
2.2. Teadmispõhine majandus ja tehnoloogiate üleilmne võidukäik.....	8
2.3. Keskkonnasäästliku mõtteviisi tähtsustumine.....	9
2.4. Kodanikeühiskonna tugevnemine.....	10
2.5. Vaba aja suurenemine eneseteostuseks ja reisimise laienemine.....	10
2.6. Linnastupõhise planeerimistegevuse kasv.....	11
3. Visioon Tartu 2030 – tegusate, loovate ja õnnelike inimeste linn.....	11
4. Visiooni Tartu 2030 kujundavad tingimused.....	11
4.1. Tartu linnaelu korraldust kandvad väärtused.....	11
4.2. Muutused algavad mõttelaadist.....	12
5. Linna arengu strateegilise kavandamise mudel.....	13
6. Tartu 2030 allvisioonid, eesmärgid ja strateegilised tegevussuunad.....	14
6.1. Tartu on teadmuslinn.....	14
6.1.1. Eesmärgid ja strateegilised tegevussuunad.....	14
6.2. Tartu on ettevõtluslinn.....	16
6.2.1. Eesmärgid ja strateegilised tegevussuunad.....	17
6.3. Tartu on modernse elukeskkonnaga linn.....	18
6.3.1. Eesmärgid ja strateegilised tegevussuunad.....	19
6.4. Tartu on hooliv linn.....	20
6.4.1. Eesmärgid ja strateegilised tegevussuunad.....	21
6.5. Tartu on loov linn.....	22
6.5.1. Eesmärgid ja strateegilised tegevussuunad.....	23
7. Tartu 2030 elluviimine.....	25
LISAD	
1. Kasutatud kirjandus.....	26
2. Arendustöö regionaalne jaotus.....	27
3. Arendustöö institutsionaalne jaotus.....	28
4. Arengustrateegia koostajad.....	31

SISSEJUHATUS

Linn on kui elav organism, mis iseendaks jäädes pidevalt muutub. Iga elukaare punkt sisaldab endas väljakutseid ja valikuid. Parim lahendus neile vastamiseks on tagada arengu tasakaalustatus ja jätkusuutlikkus. Tarkus seisneb selles, et leida vastus muutustega toimetulemiseks- teha õigeid asju, õiges järjekorras ja õigel ajal.

A. Mis on Tartu 2030?

Tartu 2030 on linnajuhtimise strateegiline alusdokument, ehitamaks tänastele ja järeltulevatele põlvetele parem tulevik. Hea valitsemine eeldab jagatud linnavisiooni. Visiooni ajahorisondiks on 25 aastat. Kesksel kohal selles perspektiivis on tegevused, mis aitavad tagada Tartu konkurentsivõime. Periooditi tuleb strateegiat üle vaadata ja ajakohastada. Tartu 2030 visioon on alus laiapõhjalisele jätkuvale dialoogile linna arengu teemadel.

B. Kellele on Tartu 2030 mõeldud?

Tartu 2030 on koostööplatvorm ja tegevusjuhised ennekõike Tartu Linnavalitsuse ja -volikogu praeguste ja järgnevate koosseisude liikmetele, kõigile Tartu heast käekäigust huvitatutele. Tartu 2030 on aluseks läbirääkimisteks riigi valitsusasutuste, kohalike omavalitsuste, erainvestorite ja kodanikeühendustega. Tähtis on üheskoos leida Tartu jätkusuutlikkust ja konkurentsivõimet toetavad parimad ideelahendused ja nende põhjal kavandada ressursside kasutamine.

C. Kes on initsiaatorid Tartu 2030 väljatöötamisel?

Töö eestvedajateks on Tartu Linnavolikogu ja -valitsus. Tartu Linnavolikogu 17.03.2005. aasta otsus nr. 402 "Tartu linna arengustrateegia Tartu 2030" koostamise algatamine" seadis suuna jätkata linna strateegilise planeerimise alast tööd. Tegemist on 1999. aastal kinnitatud dokumendi „Arengustrateegia Tartu 2012“ edasiarendamisega. Uus tegevusjuhised sündis olukorra analüüsi ja paljude linna juhtimist suunavate alusdokumentide läbitöötamise põhjal. Nende hulka kuuluvad Tartu linna üldplaneering ja arengukava, linnaelu käsitlevad valdkondlikud arengukavad ja -strateegiad, Agenda 21, Tartu maakonna arengustrateegia 2014. Visiooni kujundamisel võeti arvesse riigi olulisemaid strateegilisi dokumente, mille hulka kuuluvad "Säästev Eesti 21", üleriigiline planeering „Eesti 2010“, "Teadmistepõhine Eesti", ühiskondlik kokkulepe jt. Samuti tutvuti Tartule sarnaste ja eeskujuks olevate Uppsala, Lundi, Oulu ja teiste linnade strateegiliste arengudokumentide koostamise praktikaga.

Tartu 2030 koostamist koordineeris Tartu Linnavalitsuse liikmetest ja volikogu fraktsioonide esindajatest moodustatud juhtrühm, mida vedas abilinnapea Anto Ili. Protsess toimus Konsultatsiooni- ja koolituskeskuse Geomedia metoodikal ja dokumendi kokkupanekut nõustas konsultant Rivo Noorkõiv. Töösse haarati 9 teemagrappi: haridus, teadus ja innovatsioon, sotsiaalhoolekanne ja tervishoid, kultuur, ettevõtlus ja tööhõive, transpordi infrastruktuur, linnamajandus, jätkusuutlik looduskeskkonna ja linnaruumi kasutamine, mainekujundus ja koostöösuhted. Tartu 2030 koostamises osalesid poliitikud, spetsialistid, ametnikud, teadlased, ettevõtjad, mittetulundussektori esindajad - laiapõhjaline huvikond tartlastest ja Tartu heast käekäigust hoolijatest (osavõtjate nimekiri on esitatud lisa 1). Dokumendi põhiseisukohti arutati visioonikonverentsil Tartu 2030, mis

toimus septembris 2005 ja kus osales üle 300 inimese. Oma arvamusi Tartu tuleviku kohta sai esitada Tartu linna kodulehel ja konverentsi töötubades, mille materjalid on kättesaadavad Tartu Linnavalitsuses. Esitatud ideed ja tagasiside on leidnud arvestamist dokumendi lõppversiooni viimistlemisel.

D. Kuidas Tartu 2030 on üles ehitatud?

Tartu 2030 koosneb seitsmest osast. Töö esimeses osas on toodud Tartu lähtepositsioon teadmispõhise ühiskonna poole liikuvast riigist. Ennekõike otsitakse vastuseid küsimustele, milline on Tartu potentsiaal tuleviku Eesti kujundamises. Teises osas käsitletakse Tartu ees seisvaid väljakutseid ja võimalusi neile vastamiseks. Kolmandas ja neljandas osas joonistub Tartu tulevikuvision aastaks 2030, selle saavutamise eeldused ja tegevuste loogika. Viiendas ja kuuendas osas keskendutakse Tartu tulevikupildi detailsemale avamisele, oluliste eesmärkide seadmisele ja strateegiliste tegevussuundade määratlemisele. Seitsmendas osas esitatakse strateegia rakendamise võimalused. Töö lõpus on ülevaade olulisematest kasutatud materjalidest ja lisad.

E. Kuidas Tartu 2030 viiakse ellu?

Strateegia Tartu 2030 on alus linna arengukava aastateks 2007-2013 ja järgnevate arengukavade, linna valdkondlike arengukavade, üldplaneeringute ja linnaeelarve pikaajalise finantsstrateegia koostamisele. Dokumendis esitatud strateegilisi suuniseid, kuidas kavatakse linna looduskeskkonda, majandust, sotsiaal- ja kultuurivaldkonda ning linnaruumi arendada, tuleb pidada silmas linnaeelarve igaaastasel koostamisel ja projektidega lisavahendite hankimisel.

1. Tartu lähtepositsioon 21. sajandi alguses

1.1. Tartu – linn rahvaste ja teede ristil

Aastasade vältel on Tartut tuntud kaubitsemispaigana, vaimuliku- ja administratiivkeskusena, kultuuriloojana, akadeemilise vaimuse kandjana. Ülikooli loomisel sai järjest olulisemaks ideede ja inimeste suhtluse vahendamine - vene, baltisaksa, Põhjamaade ja Lääne-Euroopa kultuuride translatsioon.

Tartu kui Hansalinn, Liivimaa eestlaste keskus, ülikoolilinn, laulupeo sünnipaik, eesti rahvusliku ärkamise hääl - need on vaid mõningad märksõnad, mis kuvavad meile pildi Tartut vorminud sündmustest. Taolisel ajaloolisel põhjal on kerkinud esile unikaalne kultuurimärk - *TARTU VAIM*. Tartu eripära tunnetamiseks on vaja kogeda Alma materi, Emajõe, Toomemäe, Vanemuise, aga ka ajalooliste linnaosade aguliromantika õhustikku.

Tähtis on mõista, et kõigi ülalootletud ajastu-märksõnade taga on inimesed oma püüdluste ja unistustega. Enne meid ja meie ajal. Tartu on ennekõike tartlased, sõltumata sellest, kus nad parasjagu on. Tartu on rahvusvaheline kogukond - inimesed, kes tunnevad ennast tartlastena.

1.1.1. Poliitiline kontekst: suletud linnast avatud regionikeskuseks Euroopa Liidu ja NATO idapiiril

1990ndate aastate algul Eesti iseseisvuse taastamisega vabanes Tartu nõukogude perioodi salastatud linna painest, suletusest ja vaimsuse allasurutusest. Aastakümneid linna arengus kesksel kohal olnud N Liidu turule suunatud tööstuse eelisarendamine lõppes. Valdavalt itta orienteeritud välissidemed asendusid Euroopa suunaga, eriti tuntav on sotsiaalne ja majanduslik integratsioon Põhjamaadega. Tähelepanu keskendus taas inimkesksele, euroopalikest väärtustest lähtuvale ühiskonnakäsitlusele. Eesti astumine Euroopa Liidu ja NATO liikmeks oli läbimurre riikliku iseseisvuse kindlustamise teel. Eesti idapiirist sai Euroopa Liidu idapiir ja see annab Tartule staatuse initsiatiivideks toimida Euroopa Liidu pilootpiirkonnana, mis väärtustab naabrussuhteid Euroopa Liidu ja Venemaa suunal. Uutes oludes on Tartul suured eeldused olla teenäitajaks ühiskonna moderniseerimisel, mis põhineb inimeste vabal tahtel, teadmistel, globaalsel võrgustikul ja arusaamisel, et edaspidi peame saama edukalt hakkama üleilmses konkurentsisis ja ressursside säästva kasutamise tingimustes.

1.1.2. Geograafiline asend: tuntud ja tundlik

Tänapäeval asetseb Tartu sotsiaal-majandusliku ruumi piiril, kus ühele poole jäävad rikkad Põhjamaad ning teisele poole Venemaa. Kultuuriruumis on valitsev euroopalik elu- ja mõttelaad.

Balti riikide pealinnadest Tallinnast ja Riiast on Tartu suhteliselt võrdsel kaugusel, ca 200 kilomeetrit. Piir Loode-Venemaani on alla 100 kilomeetri, kus Tartule lähemad suuremad linnad on Pihkva ja Novgorod. Igapäevaste teenuste osutamisel on Tartu tagamaaks lisaks oma maakonnale Jõgevamaa, Põlvamaa, Valgamaa, Viljandimaa ja Võrumaa, kuid kaudselt ka Põhja-Läti. Tartu vahetul tagamaal elab veidi üle 350 tuhande inimese, mis on arvestatav intellektuaalne, majanduslik ja kultuuriline potentsiaal Tartu arenguks.

1.2. Tartu - Emajõe Ateena

1.2.1. Kus oled, Tarbatu-Jurjev-Dorpat-Tartu?

21. sajandi alguses on Tartu saja tuhande elanikuga Lõuna-Eesti regioonikeskus, millel on oluline roll vaimu ja võimu tasakaalustamisel Eestis. Tartus elab 7,5% Eesti elanikkonnast, millega ollakse rahva arvult teine linn riigis. Linnaelanikest ligi 4/5 on eestlased. Tartu eripäraks on asjaolu, et tänu headele haridusvõimalustele veedavad paljud eestimaalased, kuid üha enam ka välismaalasi, siin osa oma noorusajast.

Tartu pindala on 38,8 km² ja linnaruumis on 17 omanäolist linnaosa. Linna lõikavad kaks olulist koridori- Tartut läbiv Emajõgi ja raudteeliinid. Linnasüdameks on vanalinn, kus tooni annavad Tartu Ülikooli peahoone, uuenenud Raekoja plats, Rüütli tänav, Jaani kirik ja Antoniuse kvartal. Elu- ja ärihoonete kiirenev ehitamine Riia tänava ja Vabaduse puistee ristmiku lähiümbrusse ning Emajõe kaldaaladele on toonud kaasa linnakeskuse mõiste laienemise. Vanalinna ja tärkavate elamualade ning ärikeskuste tervikuks sidumiseks, rohevõrgustiku säilitamiseks ja transpordikoormuse hajutamiseks on vaja uusi lahendusi. Hinnatud elupaigana on püsinud Tammelinna ja Tähtvere. Karlova, Supilinna ja Ülejõe linnaosa alles ootavad uuenemist, kusjuures tuleb väärtustada unikaalne ja ehe II maailmasõja-eelne puitarhitektuur. Tartu elanikerohkeim linnaosa – nõukogude perioodil loodud Annelinn – sai hiljuti kesklinnale kättesaadavamaks, kui valmis Turusild. Taas on suurenenud kaubanduslik aktiivsus kesklinnas.

Olulised arengud on toimunud Tartu linnapiiril ja lähiümbruses. Viimaste aastate elamuehitus ja osalt tootmise ülekandumine Tartu naaberomavalitsustesse on toonud kaasa Tartu valglinnastumise. Tartu naaberomavalitsustes elab 15,3 tuhat elanikku ja nende arv kasvab. Linnapilti kujundavad üha enam kesklinnast väljuvate magistraalteede sõlmedes asuvad kaubandus- ja vaba aja keskused. Linna administratiivpiiride läheduses näitavad kasvumärke mitmed tööstusala ja -pargid, millest perspektiivikaim on Raadi. Ilmselt lisandub polüfunktsionaalsele Tartu Lõunakeskusele ka tugev konkurent Põhjakeskuse näol Raadi piirkonnas. Tartu Linnavalitsuse eestvõttel on arendamisel kaks uut tööstusala asukohaga Ropkas ja Veerikul. Probleemsemateks on muutunud sujuva liiklus- ja parkimiskorralduse tagamine, jalakäijate ohutus ja toimetulek keskkonnasaastega. Tartu linnaruumi teisenemise oludes vajavad ümbervaatamist linna transpordi tuiksoonte paiknemine ja läbilaskevõime.

Linna elamupoliitika vajab mõtestamist, seda nii Tartu sees (näit. Annelinna renoveerimine) kui administratiivpiiridest väljapool. Kontrollimatu valglinnastumine jätab vähe ruumi rohevõrgustiku säilitamiseks ja linnaeluks oluliste sotsiaalsete ja kultuuriliste funktsioonide täitmiseks vajalike maa-alade tarvis.

Uus hingus on tekkimas Emajõe kasutamisel. Laevade randumispaiga rajamine Atlantise ees, puhke- ja sõudekeskuse ehitamine Anne luhal ja turismialased projektid nii Võrtsjärve kui Peipsi suunal soosivad Emajõe kujunemist atraktiivseks vaba aja veetmise kohaks. Ettevalmistused on tehtud regulaarse laevaliikluse avamiseks Pihkvasse. Jätkuvalt on ebaselged looduskasutuse piirangud Emajõe luhaalal.

1.2.2. Tartu - Alma Mater Estoniae

Tartu on üks kasvukeskustest Eestis, mille dünaamilisus põhineb ennekõike tugeval rahvusvahelisel akadeemilisel mainel ja Tartu siseriiklikul rollil haridus-, teadus- ja meditsiinikeskuse ning rahvuskultuuri kandjana. Tartus on Eesti juhtivad kõrgkoolid - Tartu Ülikool, Eesti Maaülikool - ja 7 teaduse tippkeskust. Tartu kõrgkoolides õpib ca 23 000 üliõpilast ja siin töötab oluline osa eesti teadlastest ja õppejõududest.

Avalik-õigusliku ülikoolina tegutseb Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia Tartu filiaal. Rakenduskõrgkoolidest asuvad Tartus Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused, Tartu Tervishoiu Kõrgkool, Tartu Kõrgem Kunstikool, Tartu Lennukolledž, Mainori Majanduskooli Tartu Filiaal, EKBL Kõrgem Usuteaduslik Seminar ja Tartu Teoloogia Akadeemia. Tartus on Eesti ainsad kõrgemat sõjaväelist haridust, lennunduse kõrgharidust ja rakenduslikku kunstikõrgharidust võimaldavad koolid Eestis. SA Tartu Ülikooli Kliinikum (edaspidi Kliinikum) pakub tervishoiuteenuseid ja arstide koolitamist ja uurimistöö võimalusi. Teatud valdkondades on Kliinikum ainus raviteenuste osutaja kogu Eestis.

Tartu linna munitsipaalomandis olevas Tartu Kutsehariduskeskuses õpib üle 3000 tulevase oskustöölise. Kasvav tähtsus on täiskasvanute koolitamisel, et tagada tööturu dünaamilisus ja töötajate valmidus kohaneda uute tööoludega. Elus edukalt toimetulevate tartlaste õppimise vundamenti rajab tugev üldhariduskoolide võrk, mis tipneb riigieksamite tulemuste põhjal Eesti 10 parema kooli hulka kuuluvate gümnaasiumitega. Valitsevaks trendiks on koolide spetsialiseerumine. Tartus on Eesti parim pedagoogide kaader.

1.2.3. Tartu majandus – vana ja uus koos

Teadus- ja arendusasutuste kõrgest kontsentratsioonist hoolimata iseloomustavad Tartut traditsioonilise majanduse ettevõtted. Siin asub Eesti juhtiv joogitehas A Le Coq Tartu Õlletehas, samuti mitmeid teisi tugevaid toiduainetetööstuse ettevõtteid nagu AS Salvest ja AS Pere Leib. Kiiret kasvu on näidanud puidu- ja ehitusmaterjalidesektor (AS Tarmeko, AS Kodumajatehas), metalli- ja aparaaditööstus (AS Tarmetec, AS Tarkon), õmblus- ja jalatsitööstus (AS Sangar, AS Ilves-Extra, AS Samelin) ja trükitööstus (AS Kroonpress, AS Greif).

Uue majanduse valdkondadest on Tartul head eeldused tõusuks bio-, materjali- ja infotehnoloogia ettevõtetel. Ligi 60% Eesti biotehnoloogia valdkonna ettevõtetest ning 90% teadus- ja arendustegevusest asub Tartus. Linnas on biotehnoloogia valdkonna Euroopa Liidu (edaspidi EL) teaduste tippkeskus (Eesti Biokeskus) ja sektorile suunatud tugistruktuur Tartu Biotehnoloogia Park. Kliinikumi juures tegutsevad Koepank, SA Eesti Geenivaramu ja elujõulisemad Eesti biotehnoloogia ettevõtted (AS Quattromed, AS Asper Biotech jt.). Selle sektori arengut toetavad ka Eesti Maaülikooli veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituut. Üha enam rahvusvahelist tunnustust uute materjalide väljatöötaja ja katsetajana on võitmas TÜ Füüsikainstituut. Informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogia (edaspidi IKT) sektoris koguvad üha suuremat rahvusvahelist tuntuust AS Playtech, AS Regio ja OÜ Mobi Solution.

Enamuse väike- ja keskmise suurusega ettevõtete jaoks on peamine kohalik ja regionaalne turg. Koos tugeva kaubanduse ja teeninduse ning administratiivhaldusega on Tartul täita Lõuna-Eesti logistika- ja administratiivkeskuse roll.

1.2.4. Tartu - Eesti rahva ja Euroopa kultuurilinn

Kultuuride vaheldumine ja segunemine on Tartule iseloomulik olnud läbi ajaloo. Linnapilti on jäänud orduaegsed Toomkiriku varemed ja Jaani kirik, tükike linnamüüri, klassitsistlik vanalinn Raekoja ja Tartu Ülikooli peahoonega, romantiline Toomemägi, Eesti esimesest iseseisvusajast sündinud Tähtvere; samas ka Annelinn kui üks paljudest nõukogude industriaalsetest elamualadest.

Tartu on Eesti rahvuskultuuri häll, ärkamisaja keskus. Siin said alguse rahvuslik ajakirjandus, laulupidude traditsioon, Eesti teater ja Eesti teaduskeel. Tartus töötab Eesti suurim kutseline teater Vanemuine, mis pakub etendusi kõigis kolmes põhižanris: draama-, balleti- ja ooperietendusi. Tegutsevad harrastuskultuuri ühendused, sh laulukoorid, puhkpilliorkestrid, harrastusteatrid, tantsurühmad jm. Kontserttegevuse kese on koondunud Vanemuise kontserdimajja, mis on saanud ka oluliseks konverentsiturismi kohaks. Oluliste kontsertorganisatsioonidena tegutsevad mittetulundusühingud Tartu Jaani Kiriku Kultuuriprojekt, Festivitas Artium, SA Tartu Muusikafestival, samuti muusikakoolid.

Tartu on Eesti mitmekesisemate muuseumidega linn. Riigi muuseumidest asuvad Tartus Eesti Rahva Muuseum (edaspidi ERM), Eesti Spordimuuseum, Tartu Kunstimuuseum, Eesti Kirjandusmuuseum ja Eesti Postimuuseum. Suure ja olulise

osa Tartu muuseumidest moodustavad ülikooli muuseumid: Ajaloo Muuseum, Kunstimuuseum, Geoloogiamuuseum, Zooloogiamuuseum. Linnale kuuluvad Tartu Linnamuuseum ning selle filiaalid O. Lutsu majamuuseum, 19. sajandi linnakodaniku muuseum, KGB kongid ja K. Ristikivi majamuuseum ning Tartu Mänguasjamuuseum. Tegutseb K. E. von Baeri majamuuseum. Ülikoolile kuulub vanalinna vahetus läheduses asuv Botaanikaaed. ERMi uue peahoone püstitamisega Raadil on loota uut atraktiivset kultuuri- ja vaba aja külastuspaika.

Kultuuritraditsioonide jätkamise kõrval on viimastel aastatel algust teatud rea uute kultuuriüritustega – Kunstikuu, kirjandusfestival Prima Vista, Suplinna päevad, Jaani kiriku päevad, interdistsiplinaarne festival Eclectica ja Vanemuise Kultuuritänava festival. Korraldatakse rahvakultuuri festivale: Regiöö, rahvakalendri päevadega seotud üritused jaanipäeval, jüripäeval, mihklipäeval. Tähtsamateks sündmusteks Tartus on teatrifestival Draama, PÖFF, Tartu Kunstikuu, Hansapäevad, tudengite kevad- ja sügispäevad, rahvusvaheline breakantsufestival "Battle of the EST", Valguse Festival, Noorte Kunstide Festival "Midagi Muud", lastefestival "Laps on ime", Noorte Amatöörfilmifestival NAFF, I.D.A. Tantsufestival, Tartu Vanamuusikafestival, ja muidugi traditsioonilised laulupeod.

Tartu tähtsaimad spordiüritused on Tartu Neliküritus, sh Tartu Maraton, Gustav Sule mälestusvõistlused kergejõustikus, Miss Valentine iluvõimlemises, Tammeka Cup noorte jalgpallis, orienteerumise neljapäevakud, esindusvõistkondade mängud erinevates pallimängusarjades. Mitmekülgseid sportimisvõimalusi pakuvad koolide, ülikoolide, linna ja erasektori spordibaasid. Sportimistingimustes on toimunud viimastel aastatel oluline nihe paremuse poole – uusi võimalusi pakuvad tartlastele Aura Veekeskus, Lõunakeskuse jääväljak ja Tähtvere spordipark. Valmimas on A. Le Coq SPORT spordimaja.

Linna arengu seisukohalt on oluline paranemine toimunud kultuursete ja mõnusate vaba aja veetmise kohtade (rahvuslikud söögikohad, kohvik-klubid, noortekeskused, spordi- ja mänguväljakud) lisandumisega ja noortekultuuri arenguga. Linn on elavnenud ka suvel. Linnaruumi teadlik kujundamine loob head eeldused valdavalt kesklinnas asuvate muuseumide, teatrite, galeriide, kinode sidumiseks terviklikuks kultuurimiljööks, mis on heaks keskkonnaks avalike festivalide ja ürituste korraldamiseks. Suur arenemisruum on kinokultuuril.

Tartu positsioon ajakirjandusturul, kirjastustegevuses ja virtuaalses meedias on jäänud, eriti võrreldes hilgeaegadega, suhteliselt tagasihoidlikuks. Siiski, ka praegu antakse Tartus välja mitmeid üleriigilisi ajakirju nagu Akadeemia, Eesti Loodus, Eesti Mets, Eesti Kirik, Eesti Arst, Värske Rõhk, Vihik, Cheese; siin asuvad suuremate üleriigiliste ajalehtede regionaalsed toimetused, tegutseb Eesti populaarseim eraaudiojaam Kuku, TÜ Kirjastus, kirjastus Ilmamaa, kirjastus Elmatar.

2. Tuleviku väljakutsed tartlastele

2.1. Rahvaarvu kahanemine ja rahvastiku vananemine

Maailma rahvastikupilt muutub. Ühelt poolt toimub rahvastiku arvukuse kasv arengumaades ning teiselt poolt arenenud riikide rahvaarvu vähenemine ja vananemine. Väheneb elanike põlisus ja rahvuslik piirkondlik homogeensus. Euroopa rahvastikus domineerib negatiivne iive ja elanike vanusstruktuuris leiab aset vanurite osakaalu kiire tõus. Eeldada võib idast ja lõunast lähtuva rände

suurenemist. Rahvastiku taastootmine on ka Eestis alla kriitilise piiri ning elanike arvu vähenemine ja rahvastiku vananemine toimuvad kiiresti. ÜRO rahvastikuprognoside kohaselt on Eesti rahvaarv aastal 2030 erinevates variantides 0,90-0,99 miljonit. Tartu rahvaarv nimetatud arengute korral võiks jääda vahemikku 95-100 tuhat elanikku, mis tähendab tulevikus Tartu elanike osatähtsuse tõusu Eesti rahvastikus. Selliste arengute eelduseks on Eesti eemalejäämine immigratsioonisurve, mistõttu võõrtööjõu märkimisväärset sissevoolu ei toimu. Samas ei saa lokaalset sisserännet välistada, võttes arvesse kasvavat tööjõu vajadust ettevõtetes. Tartul on oluline olla teadmispõhise majanduse eestvedaja rollis, kus sisserände korral keskendutakse intellektuaalse kapitali kasutamisele ja selle ettevalmistamisele ning nende põhjal lisandväärtuse loomisele.

Tartul on täita tähtis roll riigi arengu tasakaalustamisel, selleks annab hea võimaluse õpiränne. Tartu rahvastiku mõningase vähenemise tingimustes on elanike vanusstruktuuris kõige suuremad muutused seotud 7-16 aastaste laste osas, kus prognoosiperioodil kuni 2015 on oodata nende arvu vähenemist senisega võrrelduna ligi 3000 võrra. Tööikka jõudvad rahvastikurühmad on väiksemad võrreldes pensionile siirdujatega. Meeste ja naiste keskmise eluea suur erinevus kallutab Tartu rahvastiku soolist struktuuri naiste kasuks. See viitab üksi elavate inimeste arvukuse kasvule. Kuna rahvastiku vananemine ja vähenemine on iseloomulik tervele Lõuna-Eestile, siis tuleb Tartu eestvedamisel arendada kogu Lõuna-Eestit atraktiivse elu- ja tööpaigana.

Tartu vastukaal Tallinnale peaks looma stabiilsust Lõuna-Eesti tarvis ja muutma ahvatlevaks pealinna regiooni elanike rände Tartusse. Kriitiliseks teguriks sellise rände jaoks on võimaluste tekkimine ja loomine huvitavate ja tasuvate töökohtade siirdumiseks Tartusse – uute tehnoloogiate (IT, digi-TV) laiem kasutuselevõtt, paindliku tööaja rakendamine ja transpordiühenduse oluline paranemine maailma.

Samuti omab järjest kasvavat tähtsust elukeskkonna kvaliteet, mis saab üha määravamaks elukohavalikul, eriti intellektuaalse töö tegijatele. Tartul tuleb jälgida, et sellised elukeskkonda väärtustavad konkurentsieelised nagu vaimne õhustik, kvaliteetne linnamiljö, rohelisus ja turvalisus, jääksid alles. Selle tagamisel on märkimisväärne koht Tartu koostööl lähivaldadega, et luua ratsionaalne tööjaotus ning vältida asjatut rivaalitamist ja ressursside raiskamist. Tartu valglinnastumise tingimustes tuleb linna rahvastikku, looduskasutust, sotsiaalset ja majanduslikku arengut käsitleda seotuna naaberomavalitsustes aset leidvate muutustega. Tartlaste ümberpaiknemine linnaruumis ja lahkumine lähivaldadesse avaldavad Tartu asumitele erinevat mõju. Ühepereelamute arvu üldise kasvuga perede üksielamine suureneb ja põlvkondade kooselamine ühe katuse all väheneb, mis viitavad ühiskonnas individuaalsuse suurenemisele ja uue elamispinna ehitamise jätkuvale vajadusele. Linnaosadest leiavad ilmselt kõige suuremahulisemad ümberkorraldused aset Annelinnas. Tartu linnaruumi tihendamise võimalused on aga suhteliselt tagasihoidlikud ja hinnanguliselt saab uut elamispinda ehitada linna tänastes piirides umbes 7000 tartlasele.

2.2. Teadmispõhine majandus ja tehnoloogiate üleilmne võidukäik

Maailmas süveneb konkurents kvaliteetse teadmistemahuka töö ja kvalifitseeritud tööjõu pärast. Nimetatud areng on täheldatav ka Eestis, kus kvaliteetsema tööjõu saamiseks ollakse üha enam valmis töötajate ülemealitamiseks paremat palka ja töötingimusi pakkuma.

Kui 1990ndatel oli Eesti arengumudeli raames ressursside suunatus eelkõige majandusliku kapitali kasvatamisele, siis nüüd võib prognoosida suuremat tähelepanu inimkapitali panustamisele. Tartu arengu seisukohalt tähendab see kasvavaid investeeringuid haridusse ja teadusesse ning inimestele sotsiaalteenuste osutamisele. Olukorras, kus täna on enam kui kolmandik Tartu töökohtadest eelarvelised, on linnaelanike tööhõive ja sissetulekute seisukohalt avaliku sektori investeeringupoliitikal tähtis koht. Tartul tuleb leida viis, kuidas olla tugev regionaalne keskus ja piirkonna tasakaalustaja ning pakkuda parim väljund avalike teenuste kvaliteetseks osutamiseks ning avaliku raha lisandväärtuse loomiseks koostöös era- ja mittetulundussektoriga. Kui täna osutab Tartu ennekõike võimalusi hariduse, tervishoiu, kaubanduse-teeninduse ja kultuurielu tarbimisel, siis edaspidi saab senisest tähtsamaks töökohtade loomine teadus- ja arendustegevuse suunal, millega kaasneks uute tehnoloogiate kasutuselevõtt ja teadussaavutuste kommertsialiseerimisest tulev lisaväärtus. Kuna Eestit iseloomustab suur vastuvõtlikkus uute tehnoloogiliste lahenduste (nt. internet, elektroonilised teenused) suhtes, siis võimalused rahvusvahelise äri-, finantsvahenduse, logistika ja teaduse tippkeskuse kujundamiseks on riigis tervikuna suhtelised soodsad. Siiski tuleb silmas pidada, et kõrgtehnoloogiline ja ka kõrgtasemeline teadus ja arendustegevus ei pruugi omada sisulist mõju kohaliku majandusarengu iseloomule, kuna nendest saadav tulu kipub kanduma globaalsetele ettevõtetele. Viimaseid on Eestis väga vähe. Vaja on ühe laua taha kokku tuua ideed ja raha, mis eeldab ka olulist avaliku sektori ressursside panustamist linna üldise loome- ja ärikliima kujundamiseks, mis võimaldab Tartus tugevate-väljapaistvate ettevõtete kujunemist.

Tänu haridusinstituutide ja ettevõtluse tugistruktuuride laiahaardelisele multidistsiplinaarsele profiilile ja suutlikkusele väärtustada inimkapitali on võimalused ettevõtete ning teadus- ja arendusasutuste osalemiseks klastripõhises majanduskoostöös. Paremad väljavaated on Tartul biomeditsiini, toidu- ja biotehnoloogia, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia, metsa-puidu- ja metallitööstuse ning elektroonika klatri väljakujundamiseks.

Täiend- ja ümberõpe on alanud sajandi märksõnad. Tartu haridusinstituudid osalevad aktiivselt täiskasvanute koolitusel ja tööturu tingimuste kujundamises. Tänu ühiskonna võrkstruktuuri laienemisele ja piirkondlike koostööprotsesside süvenemisele ei ole otstarbekas vaadelda teisi Eesti regioone, sh. Tallinna regiooni, mitte niivõrd konkurentide, kuivõrd partneritena. Eesmärgiks on Tallinna ja Tartu koostöös võistlus globaalsete turgude pärast, mis aitab vähendada riigisisese arengutaseme erinevuste kasvu ja parandada mõlema linna võitlusvõimet osaleda rahvusvahelises konkurentsisis. Tallinna regiooni koondunud rahvusliku finantskapitali ja Tartu teaduspõhise kompetentsi ühtesidumine looks hea baasi tootearendusel põhinevale majandusele. Tartu arengu seisukohalt saab oluliseks strateegiliste koostööpartnerite leidmine ka Loode-Venemaa, Põhjamaade ja Läti suunal. Arengu seisukohalt on oluline kaasata finantsvahendeid eelkõige Euroopa Liidust.

2.3. Keskkonnasäästliku mõtteviisi tähtsustumine

Ühiskonnas süveneb mõtteviis, mis järgib säästva arengu põhimõtteid ja praktikaid. Üha rohkem inimesi eelistab loodussõbralikku elu- ja tootmiskeskkonda, millest saab üks olulisi linna konkurentsifaktoreid ja elukvaliteedi näitajaid. Igapäevases elus pööratakse senisest enam tähelepanu tervist väärtustavale käitumisele ja riskide vähendamisele, austada tuleb sotsiaalse õigluse printsiipi ja arvestada ökosüsteemi taastumis- ning taluvuspiire. Võimalik, et toimub suur läbimurre alternatiivenergia tootmises, mis muudab nii inimeste kui riikide arusaamisi keskkonnaprobleemide lahendamiseks. Euroopa väärtussüsteemiga integreerudes suurenevad Eesti riiklikud

kulud keskkonnakaitsele, sotsiaalsele turvalisusele, ergonoomilise töökeskkonna tagamisele, tarbijakaitsele ning sotsiaalkindlustusele. Jõupingutused keskkonnasäästlike tehnoloogiate kasutuselevõtuks aitavad maandada tootmisega kaasnevaid keskkonnariskide.

Tartu võimalus on olla rahvuslik pioneer keskkonnasõbralikes suundumustes. Tartul on kõige paremad eeldused olla kogu Eesti keskkonnahariduse keskuseks. Siinsed teadusasutused on parimaks baasiks Eesti loodustingimustele sobivate keskkonnatehnoloogiate väljatöötamiseks. Keskkonnasäästlik elulaad peab jõudma kõigi linlasteni. Linnaelu korraldamisel tähendab see paremat keskkonnasõbralikku jäätmekogumist, sorteerimist ja ladustamist. Eluasemete rajamisel ja renoveerimisel eelistada loodussõbralikke lahendusi ja materjale. Piirata stiihilist valglinnastumist, soosida kergliiklust ja ühistransporti.

2.4. Kodanikuühiskonna tugevnemine

Kodanikualgatuse tulemusena elanike ühenduste arv kasvab ja nende mõju avaliku võimu otsustusprotsessidele Tartus suureneb. Hea valitsemine, mis kaasab huvigrupid otsuste tegemisse ühest küljest küll pikendab otsustusprotsessi, kuid teisest küljest tagab otsuste parema läbikaalutlemise, elanike sidususe ja linna arendamise tulemustega rahulolevate elanike suurema osakaalu. Avaliku sektori suhtlemine linnakodanikega muutub võimukesksest enam võrgustikupõhiseks.

Avatud kodanikuühiskonna kujunemine loob eelduse parimate ideede, lahenduste, väljatöötuste rakendamiseks linna arengu huvides. Avatud kodanikuühiskonnas on tartlaseks olemine määratud inimese hea tahte poolt, mida ei piira kultuurilised jms. eelarvamused. Siin on oluliseks väljakutseks tagada erinevate kultuurideesindajate vastastikune lugupidamine ja koostöö.

2.5. Vaba aja suurenemine eneseteostuseks ja reisimise laienemine

Inimeste jõukuse kasvades suureneb vaba aega väärtustav käitumine, mille üheks osaks on sagedasem ja kaugemale reisimine. Otsitakse uusi kogemusi, elamusi ja unikaalsust, mille nimel ollakse nõus sõitma tuhandeid kilomeetreid. Aja kasutamise kvaliteet, loodus- ja kultuuriväärtused, uudishimu ja turvalisus muutuvad turismi üha tähtsamateks komponentideks, mis mõjutavad reisisihtkoha valikut. Reisieesmärkide laienemine loob uusi võimalusi ka teadus- ja kultuuriturismiks - kontserdid, muuseumid, teaduskonverentsid, teatrietendused, huvirühmade kokkusaamised, tööalaseks vahetuseks ja uuteks vaba aja veetmise vormideks. Kasvav eakate turism annab tõuke SPAde ja isikuteeninduse laialdaseks kasutamiseks, millel on Tartus oluline arenguruum.

Tartu on Lõuna-Eesti turismivärv. Vajalik on Tartu kuulumine suurematesse reisimarsruutidesse, mis hõlmavad Balti riike ja Loode-Venemaad. Välja tuleb ehitada neljarealine Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa maantee. Tartut läbib turismikoridor Via Hanseatica, mille olulisust kasvatab Kotka-Sillamäe laevaliini avamine, tuleb muuta rahvusvaheliseks turismiteeks. Programm Emajõe Jõeriik loob Tartule ühenduse Võrtsjärve ja Peipsi suunal. Veetee kasutamine tõstab Tartu väärtust ühepäevasõitude sihtkohana Venemaale. Kiire raudteeühendus Tallinna, Läti ja Venemaa suunal ja Ülenurmelt rahvusvaheliste regulaarlennureiside korraldamine on konverentsi- ja teadusturismi rahvusvahelistumise olulised eeldused. Sümbioos, kus ühelt poolt teaduse ja õppetöö tipp ning kaasaegne konverentsiturismi infrastruktuur ja teisalt mõnus ning turvaline linnakeskkond,

mida täiendavad kultuuri- ja puhkevõimalused Lõuna-Eestis, loovad tingimused väga erinevatele sihtrühmadele külastada Tartut.

2.6. Linnastupõhise planeerimistegevuse kasv

Tartu valglinnastumisega kaasnevad probleemid tõstatavad üha suurema vajaduse regionaalseks koostööks. Probleemide lahendamiseks on vaja välja arendada Tartu ja naabervaldade ühtsed infrastruktuurid, tagada teenuste osutamise parem kvaliteet, vaba aja veetmiseks rohealade säilimine ja saavutada mastaabiefektist tekkiv rahaline sääst. Maksimumajate ja ettevõtete suundumine Tartu piirist väljapoole mõjutab linna eelarvet ja vähendab investeerimisvõimet. Sarnaselt mitmete teiste maailma riikide praktikale tuleks kaaluda piiride korrigeerimist vastavalt asustussüsteemi muutumisele.

3. Visioon Tartu 2030

Aastal 2030 täitub 1000 aastat Tartu kirjalikust esmamainimisest. Tartu linna arengupürgimuste kõrgeim siht on tartlaste heaolu. Tartu on ka aastal 2030 mõnus, kompaktne, traditsioone, loovust ja vaimsust hoidev ülikoolilinn. Erinevalt tänasest soovime Tartut näha ettevõtlikuma, avatuma, esteetilisema, plaanipärasema ja dünaamilisemana: linnana, mille elukvaliteet on teiste Põhjamaade ülikoolilinnade tasemel.

Visioon Tartu 2030 –Tartu on tegusate, loovate ja õnnelike inimeste linn.

Tartu on Eesti vaimupealinn ja kogu Lõuna-Eesti arengut edendav keskus: traditsioonidega ülikoolilinn, nooruselinn, kus loovus ja avatud mõtlemine toetavad arendustegevust ja innovatsiooni ettevõtluses; modernse elukeskkonnaga, turvaline, säästvalt arenev ja aktiivset koostööd tegev Eesti linn.

Üksikasjalikum Tartu visiooni kirjeldus on esitatav järgneva viie läbipõimunud allvisioonina:

- Tartu on teadmuslinn
- Tartu on ettevõtluslinn
- Tartu on modernse elukeskkonnaga linn
- Tartu on hooliv linn
- Tartu on loov linn

Allvisioonide kirjeldused on antud peatükis 6.

4. Visiooni Tartu 2030 kujundavad tingimused

4.1. Tartu linnaelu korraldust kandvad väärtused

Ühendades endas traditsioonid ja pürgimuse modernsusele toetub Tartu järgmistele väärtustele, mis on juhihiks linnaelu korraldamisel:

Innovatiivsus – uute ideede ja lahenduste väljatöötamise tunnustamine ja kasutamine. Uued teadmised ja nende rakendused on tuleviku teenäitajaks. Ka

minevikku ja traditsioone hoitakse aus objektide ja nähtuste märgilise olulisuse pärast tänastele ja homsetele inimestele ning neid kajastatakse uuenevas keeles.

Avatus – tõdede, uskumuste, väärtuste ja elustiilide paljususe tunnustamine. Arendatakse sallivust, ollakse valmis vigadest ja edusammudest õppima. Tartu avatuse eelduseks on tema kiire kättesaadavus maailma eri paigust koostoimivate transpordiliikide kaudu.

Osalus – linlaste vastutustunne kogukonna ees ja aktiivsus ühistegevuses. Tartlased peavad õigeks osaleda ühiste väärtuste loomises, oma elukeskkonna kujundamises ning ühiskondlike hüvede kasutamise otsustes.

Sünergia – stimuleeritakse koostööd ja integreerivaid piireüleseid ettevõtmisi. Tartlased ei klammerdu rutiinsetesse tegemistesse, jäikadesse institutsionaalsetesse raamidesse ja territoriaalsetesse piiridesse, vaid püüavad saavutada oma eesmärgi läbi koostöö ja võrgustumise.

4.2. Muutused algavad mõttelaadist

Tartu 2030 visiooni saavutamiseks tuleb tartlastel mõtestada ümber tänased arusaamised ja tegutseda tulevikuvajadusi arvestavalt. Eelpool loetletud põhimõtete rakendamisel linnaelu eri aspektidele ilmnevad vajaliku uue mõttelaadi iseloomulikud jooned.

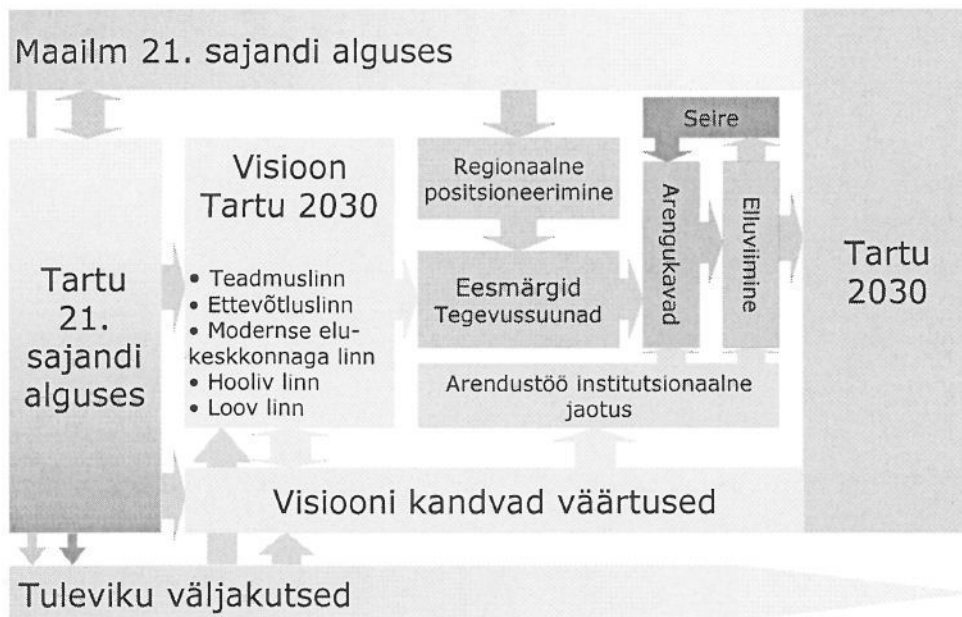
	Domineeriv harjumuspärane mõttelaad	Tulevikku suunatud mõttelaad
Teadmuslinn	<ul style="list-style-type: none"> - Suletud haridusruum - Seletavad teadmised - Haridusinstituutsioonid toimivad eraldi - Massiline õpetamine, eripära vähene arvestamine 	<ul style="list-style-type: none"> - Avatud haridusruum - Rakendatavad teadmised ja oskused - Haridusinstituutsioonid on integreeritud, sünergial põhinev teadus- ja õppekorraldus - Individuaalsusest lähtuv õpetaja ja õpilase koostööl tuginev õppimine
Ettevõtluslinn	<ul style="list-style-type: none"> - Loodusressurssidel põhinev tootmine - Traditsiooniline masstootmine - Vähene initsiatiivikus - Allhanked, lühike väärtusahel ja üksiküritajad - Ühepäevaturist, läbisõitja - Suletud ettevõtluskultuur, kohalik proteksionism 	<ul style="list-style-type: none"> - Säästlikel tehnoloogiatel põhinev tootmine - Innovatiivne nishitootmine - Ettevõtlikkus, algatuslikkus - Klastrid, võrgustikupõhine trende rajav tootmine - Ööbimisega, teadmisi ja elamusi otsiv külaline - Avatud konkurentsil põhinev ettevõtlus
Modernse elukeskkonnaga linn	<ul style="list-style-type: none"> - Võimuhuvidest lähtuv, tõrjutust põhjustav otsustamine - Tsoneeritud linnaruum - Autokesksus, transpordiliikide eraldatus - Looduse survestamine 	<ul style="list-style-type: none"> - Sotsiaalne sidusus ja partnerluspõhine otsustamine - Süsteemne, paigakeskne lõimitud linnaruum - Ühistransport, integreeritud koostoimivad transpordiliigid - Ökoloogiline tasakaal

	<ul style="list-style-type: none"> - Institutsionaalne vastutus - Projektikeskne avaliku raha kasutus - Korraldav ja suunav avalik võim 	<ul style="list-style-type: none"> - Kodanikuvastutus ja algatus - Avaliku raha jätkusuutlik finantspoliitika - Tingimusi loov avalik võim
Hooliv linn	<ul style="list-style-type: none"> - Valupunktide kõrvaldamise ideoloogia - Tervis on haiguse või kehalise puude puudumine - Keskendatus meditsiinile - Tagajärgi likvideeriv käitumine - Majandustingimuste domineerimine 	<ul style="list-style-type: none"> - Jätkusuutlik tuleviku planeerimise ideoloogia - Tervis on täieliku füüsilise, vaimse ja sotsiaalse heaolu seisund - Tervist toetava keskkonna loomine, tervist väärtustavad käitumismallid - Ettenägev ja ennetav käitumine - Sotsiaalse keskkonna mõju tähtsustamine
Loov linn	<ul style="list-style-type: none"> - Traditsioonidel põhinev identiteet - Erisuste vähesus - Minevikku kajastav, passiivne keskkond 	<ul style="list-style-type: none"> - Traditsioone ja uusi trende siduv identiteet - Tolerantne, mitmekesisust soosiv käitumine - Tulevikku suunatud, loovust toetav keskkond

5. Linna arengu strateegilise kavandamise mudel

Visioonis nähakse Tartut arenemas viie linna - teadmuslinna, ettevõtluslinna, modernse elukeskkonnaga linna, hooliva linna ja loova linna - tasakaalustatud ühenduses. Seda kujutlust soovitud tulevikust toetavad innovatsiooni, avatust, osalust ja koostööd soosivad väärtused ning tulevikku suunatud mõttelaad, millest püütakse linna arendamisel ja laiemalt linnaelu korraldamisel lähtuda.

Tartu 2030 visiooni konkretiseerimiseks seatakse iga kujutusliku linna jaoks oma allvisioon, eesmärgid (E) ja strateegilised tegevussuunad (T) nende eesmärkide saavutamisel. Seejuures vastatakse strateegilistele küsimustele linna regionaalse positsioneerimise kohta – kellega ennast võrreldakse, milline tahetakse olla võrreldes teistega, kuidas panustatakse arengusse ning mida loodetakse väljastpoolt oma arengu, edu ja heaolu parandamiseks saada. Samas on Tartu areng paljude osapoolte ühise tegevuse tulemus, kus juhtiv roll on kohalikul avalikul võimul – linnavolikogul ja linnavalitsusel. Strateegia üheks võtmeküsimuseks on milliseid ülesandeid ja millises mahus võtab enda peale kohalik omavalitsus, ning millist panust oodatakse teistelt linna arengut mõjutavatelt tegijatelt. Lähtudes seatud eesmärkidest ja strateegilistest tegevussuundadest ning valikutest arendustöö institutsionaalses jaotuses töötatakse välja kohaliku omavalitsuse eelarvestrateegia, planeeringud, arengukavad ja sektorkavad, mis on tagasisidestatud läbi arengu ja arendustegevuse seire. Samavõrra oluline on ka see, et kõik teised osapooled – riik ja riigiasutused, avalik-õiguslikud asutused, eraettevõtted, mittetulundusühingud, linnakodanikud - võtaksid oma tuleviku kavandamisel ja igapäevases tegevuses arvesse neid lähtekohti, millest koosneb Tartu arengustrateegia. Et tagada ühtsest visioonist lähtuv linna areng on vajalik oluliste arendustegevuste koordineeritus, optimaalne ülesannete täitmise jaotus, teineteise huvide arvestamine ja panuse vastastikune hindamine. Tartu 2030 arengu mudel on esitatud joonisel.

6. Tartu 2030 allvisioonid, eesmärgid ja strateegilised tegevussuunad

6.1. Tartu on teadmuslinn

Teadmuslinnana on Tartu rahvusvaheliselt mainekas ülikoolilinn, kus on eeldused mitmekülgseks kvaliteetseks õppimiseks ja teadustöök- elukestvaks õppeks. Haridus- ja teadusasutused on linnas kõige suuremad tööandjad. Innovaatiline Tartu on Eesti teadmusühiskonna eestvedaja. Tartu Ülikool on mainekamate ülikoolide hulgas maailmas ja osaleb mitmetes ülikoole hõlmavates üleilmsetes võrgustikes. Tartu teadusasutused on juhtpositsioonil Eesti võtmevaldkondade arendamisel ja mõnedel teadussuundadel ollakse maailmatasemel. Tartus koolitatakse insenere ja spetsialiste kogu Eesti ühiskonnale. Lõimunud võrgustikupõhine haridussüsteem, millesse kuuluvad gümnaasiumi-, kutse- ja kõrgharidus tagab õppetöö kvaliteedi. Õppetöö ei piirdu ainult lühiajaliste õpingutega, vaid ka töötatakse siin. Doktori ja järeldoktoriõppes osalejate arv tõuseb ning rahvusvaheliselt tunnustatud teadlaste osatähtsus suureneb. Eesti rahvusliku rikkuse kasvades suurenevad investeeringud haridusse, teadusesse ja tehnoloogia siirdesse. Teadussaavutuste kommertsialiseerimise tase on tõusnud. Tartu on õppiv rahvusvaheline kogukond, kus õpivad vanad ja noored.

6.1.1. Eesmärgid ja strateegilised tegevussuunad

E1. Tartu haridus- ja teadusasutustes töötavad väga heal tasemel pedagoogid, tippteadlased ja -õppejõud, oma ala tunnustatud teoreetikud ja praktikud kõikjalt maailmast.

T 1.1. Haridus- ja teadustöötajate järelkasvu süsteemne koolitamine.

- T 1.2. Soodsate tingimuste loomine pedagoogide, õppejõudude ja õppijate enesearenduseks ja mobiilsuseks.
- T 1.3. Haridus- ja teadustöötajate tarvis Euroopa tasemega võrreldava konkurentsivõimelise motivatsioonisüsteemi loomine tööks.
- T 1.4. Pedagoogide ja teadlaste tunnustamine ja kaasamine avaliku, era- ja kolmanda sektori arengualasesse töösse.

E2. Tartus toimib terviklik, erinevaid haridustasemeid lõimiv rahvusvahelisusele avatud haridusasutuste võrgustik, mis pakub võimalusi omandada konkurentsivõimelist haridust.

- T 2.1. Isikukesksust, loovust ja ettevõtlikkust toetav õppija eripära ja õppija-õpetaja koostööd soosivate õppekavade rakendamine ja õpitulemuste vastastikku tunnustatud hindamine.
- T 2.2. Haridusasutuste lõimimine, mis põhineb Tartu kõrgkoolide, Tartu Kutsehariduskeskuse, Tartu Keskkonnahariduse Keskuse, üldharidus- ja huvikoolide õppekavade tunnustamisel ja töötajate koostöövõrgul.
- T 2.3. Üldhariduse koolivõrgu optimeerimine, gümnaasiumite lahutamine põhikoolidest. Rahvusvahelise gümnaasiumi rajamine Balti riikide, SRÜ ja Ida-Euroopa andekatele noortele.
- T 2.4. Üld- ja kutsehariduse väärtustamine, süvendatud tehnika-alaste teadmiste omandamise võimaluste avardamine ja kutsehariduse rakendusliku väärtuse suurendamine.
- T 2.5. Keelte õppimise toetamine, välisõppejõudude Eestisse toomine ingliskeelse õppe arendamise eesmärkidel.
- T 2.6. Väliskõrgkoolidega koostöös magistri- ja doktoriõppe oluline laiendamine.
- T 2.7. Kõrgharidusteenuse turu laiendamine Venemaale, USA-sse ja Aasia maadesse.
- T 2.8. Üliõpilasvahetuse intensiivistamine ülikoolide, rakenduskõrgkoolide ja teadusasutuste vahel.
- T 2.9. Tartu tutvustamine hariduse omandamiseks ja teadustegevuseks soodsa linnana.

E3. Tartus on omalaadne terviklik rahvusvaheline haridus-campus konkurentsivõimeline õpi- ja teadustöö keskkond.

- T 3.1. Kõrgkoolide õppe- ja teaduskeskuste ruumilise baasi väljaarendamine. Eesti Maaülikooli ja Tartu Ülikooli campuste väljaehitamine Tähtveres ja Maarjamõisas, Tartu Kutsehariduskeskuse kompleksi laiendamine Ropkas, Tartu Kõrgema Kunstikooli kompleksi ehitamine Karlovas ja Tartu Lennukolledži laborite rajamine Ülenurmel.
- T 3.2. Tartu Ülikooli, riigi ja linna koostöös ülikooli ajaloolise hoonestuse renoveerimine kesklinnas ja selle baasil ülikooli kesklinna campuse arendamine Tiigi tänavalt kuni Botaanikaaiani, mille osaks on ka muuseumid, instituudid jms.
- T 3.3. Ülikoolide külalistemajade väljaehitamine avaliku ja erasektori koostöös külalisõppejõudude ja -teadlaste tarvis.
- T 3.4. Õpikeskkonna infrastruktuuri kaasaegsuse tagamine.
- T 3.5. Haridus- ja teadusasutuste varustamine kaasaegse tehnoloogilise aparatuuriga.
- T 3.6. Tippülikoolidele väärilise teadusraamatukogu väljaarendamine.

E4. Tartu ülikoolid annavad tugeva panuse regionaalset majandust toetava innovatsioonisüsteemi arendamisse.

- T 4.1. Riiklike ja eraprogrammide koordineeritud kasutamine alus- ja rakendusuringute läbiviimiseks ja nende alusel rakenduslike lahendite väljatöötamine koostöös ettevõtjatega kogu maailmas.
- T 4.2. Rakendusuringute suurendamine loodusvarade säästliku kasutamise ja elukeskkonna säilitamise valdkonnas.
- T 4.3. Ettevõtliku ülikooli kontseptsiooni rakendamine, akadeemilise kogukonna ettevõtlikkuse arendamine.
- T 4.4. Tipteadlastele, kes on hõivatud tööstusliku potentsiaaliga alus- ja rakendusuringutega, mõeldud toetussüsteemi loomine.

E5. Tartu on täiend- ja ümberõppekeskus, mis haarab eri tasemete haridusasutused. Elukestev õpe vastavalt võimekusele ja vajadustele on tartlastele kättesaadav.

- T 5.1. Uue haridustehnoloogia (E-õppe, multimeedia jt) laialdane kasutamine.
- T 5.2. Täiskasvanute õppimisvõimaluste laiendamine üld-, kutse- ja kõrghariduses.
- T 5.3. Koolitajate koolituse korraldamine.
- T 5.4. Ettevõtlusalase koolituse ja nõustamise arendamine.

E6. Tartu haridusasutused seisavad hea eestikeelse teaduse ja hariduse kestmise eest globaliseerunud maailmas.

- T 6.1. Soodsate akadeemiliste tingimuste loomine kõrgetasemelise Eesti-alase uurimistöö arendamiseks ja avaldamiseks eesti keeles, samuti vastavate uurimistulemuste tutvustamiseks teistes teaduskeeltes. Eesti asendist ja kultuuriloost lähtuvate uuringute läbiviimine.
- T 6.2. Rahvusteaduste edendamise tegevuskava väljatöötamine Tartu Ülikoolis.
- T 6.3. Tartusse elama asunud välismaalastele eesti keele õpetamine.

6.2. Tartu on ettevõtluslinn

Tartu ettevõtlus on rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline. Ettevõtluse löögijõu moodustavad rahvusvahelistel turgudel edukad suured ettevõtted juhtivates majandusvaldkondades, mida toetab mitmekesine uus ja vana majandus. Kliendisõbralik ja keskkonda säästev tootearendus nii tootmises kui teeninduses tagab Tartu ettevõtjate edu. Valdav on teadmispõhine majandus. Turustatakse nišitooteid ja -teenuseid nii sise- kui välisturgudel. Uuenduslikkus iseloomustab linna ettevõtjate mõtteviisi. Tihe koostöö teadus- ja arendusasutustega võimaldab ettevõtetel osaleda uute tehnoloogiate välja töötamises ja kasutusele võtus, suurendades nende konkurentsieeliseid rahvusvahelistes võrgustikes.

Tartu on tuntud kui uusi ideid toetav ja tunnustav linn. Uuendusmeelse ja areneva linnana on Tartu atraktiivne investeerimiskoht. Haritud ja kvalifitseeritud tööjõud ning kiirelt arenev majandus suudavad koostöös pakkuda atraktiivset keskkonda kõrgema lisandväärtuse loomisele suunatud investeeringutele. Innovaatiline ja teadmismahukas majandus pakub ihaldusväärset ja tasuvat tööd haritud ja

oskustega tartlastele. Aktiivse teadust ja väikeettevõtlust toetava keskusena teeb Tartu tulemuslikku ja vastastikku arendavat koostööd rahvusvahelisel tasemel.

Tartus on rahvusvaheliselt mainekad ettevõtluse tugistruktuurid. Toetatakse alustavate ettevõtete teket ja luuakse tingimused nende kiireks arenguks. Soodustatakse ettevõtluse mitmekesisust ja toetatakse ettevõtete tehnoloogilise ja arendusalase võimekuse suurendamist ning ettevõtete rahvusvahelistumist. Aktiivselt osaletakse regionaalse innovatsioonisüsteemi toimimises. Ettevõtluses nähakse mitte ainult materiaalsete väärtuste loojat, vaid ka sotsiaalse tasakaalu tekitajat.

6.2.1. Eesmärgid ja strateegilised tegevussuunad

E7. Tartus on elujõulised ettevõtted.

- T 7.1. Ettevõtete toetamine töäjõu koolitamisel. Töäjõu kvaliteedi tõstmine ja investeringute suurendamine haritud ja oskustega spetsialistide koolitusse.
- T 7.2. Koostöö edendamine ettevõtete ning teadus- ja arendusasutuste vahel.
- T 7.3. Ettevõtete tehnoloogilise ja arendusalase võimekuse toetamine. Eri majandusharude kokkupuutepunktidele keskendumine ning selle pinnalt turu vajadustele vastavate unikaalsete uute toodete arendamine ja turundamine.
- T 7.4. Ettevõtete rahvusvahelistumise toetamine. Abi uutele sihtturgudele sisenemiseks.

E8. Tartus on kõrgtehnoloogiline majandus.

- T 8.1. Regiooni majandusele oluliste tööstusharude valdkondlikul võrkstruktuuril põhinevate tehnoloogia- ja arenduskeskuste rajamine. Teadmispõhiste elektroonika-, materjaliteaduste-, biotehnoloogia-, info- ja kommunikatsioon tehnoloogia ning tervisetööstuse klastrite loomine ja arendamine.
- T 8.2. Tehnosirde programmide rakendamine, katse- ja litsentseerimislaborite, sõltumatute ekspertiisikeskuste ja spin-off firmade loomise toetamine.
- T 8.3. Riski- ja seemnekapitali kättesaadavaks tegemine uute tehnoloogiliste lahenduste väljatöötamiseks, tootearenduseks ja teadussaavutuste kommertssuutlikkusele kaasaaitamiseks.
- T 8.4. Ettevõtete, teadusasutuste ja kohalike omavalitsuste koostööfoorumite, ümarlaudade, kvaliteediringide süsteemi loomine.

E9. Tartus on parim paik äri alustamiseks ja atraktiivne investeerimiskeskond.

- T 9.1. Ettevõtjatele laiapõhjalise, mitmekülgse ja paindliku tugiteenuse võimaldamine.
- T 9.2. Töäjõu vajaduse pikaajaline planeerimine ja investeerimine inimkapitali. Inseneriõppe arendamine.
- T 9.3. Spetsiaalsete ettevõtlusalade ja inkubatsioonikeskuste arendamine.
- T 9.4. Tartu kui avatud, ettevõtjasõbraliku ja innovaatilise majandusega linna maine kujundamine.

6.3. Tartu on modernse elukeskkonnaga linn

Avaliku ja erasektori kõrval on kujunenud tegus kodanikeühenduste võrgustik, mille liikmed on Tartu partnerid poliitiliste otsuste tegemises ja teenuste pakkumises. Pidev informatsioonivahetus, koostöö, tegevuste koordineerimine ja ühine tegutsemine on tavapärane käitumine.

Tartu linnaruumi kasutatakse jätkusuutlikult. Kesklinna tihedat ja kõrgustesse täisehitamist välditakse. Kesklinnas on vaimsuse õhkkond. Korrastatud on Emajõe-äärne roheline koridor ja säilitatakse avatud vaated jõeale. Emajõe veeala kasutatakse aktiivselt lõbustuseks ja vaba aja veetmiseks. Annelinna ujumis-, sõude- ja veespordikanali äärde on loodud laiaulatuslik puhkeala, samuti puhkekompleks Raadi asumis. Säilitatakse tuulekoridorid Emajõe ürgorus, mis tagavad kesklinnas õhuvahetuse. Fortuuna kvartal arendatakse välja tervikprojektina ja sellest saab Tartu kaasaegse arhitektuuri esindusala. Uute elamualade kasutuselevõtt ja ettevõtete paigutamine lähtub piirkonna looduskeskkonna taluvusest ja linna miljööväärtuse säilitamisest. Elamumaa tihendamine korter- ja väikeelamutega järgib piirkonna varasemat hoonestuslaadi ja arhitektuuristiili.

Tööstuspiirkondade restruktureerimine lähtub maakasutuse intensiivistamisest ja stimuleerib säästvate tehnoloogiate kasutamist. Uusettevõtlus koondub Raadi, Ropka, Ráni ja Veeriku tööstuspiirkondadesse. Keskkonnasäästliku väikeettevõtluse paigutamine seni hoonestamata aladele peab silmas elanikkonna paiksuse tõstmist ja liikluskoormuse vähendamist. Linna lähiümbruse elamu-, tööstus- ja vaba aja veetmise alad on linnaehituslikult ja funktsionaalselt seotud Tartuga. Eriti jälgitakse, et säiliks roheline (ökoloogilise) võrgustiku süsteem.

Tänavavõrgu arendamisel pööratakse olulist tähelepanu liiklusohutusele. Kesklinnas on laiendatud jalakäigutsoone. Ehitatud on kogu linna hõlmav tänava- ja jalgrattateede võrgustik. Maanteed ja linnatänavate põhirstmikud ning raudtee ja põhitänavate ristumiskohad on viidud eritasandiliseks. Kõik tänavad linna administratiivpiires on valgustatud madala energiatarbimisega valgustitega.

Emajõe kaldapealsed on välja arendatud promenaadideks kogu linna piires.

Puhas vesi on ühisveevärgi kaudu kõigile kättesaadav. Rakendatud on meetmed põhjavee ja sellelt lähtuvate veehaarete kaitsmiseks. Ühine vee, kanalisatsiooni ja reovee käitlussüsteem hõlmab Tartu linnastu. Heitveed on 100% puhastatud ja jääkained on taaskasutuses. Lahkvoolne kanalisatsioon on välja ehitatud. Linna avalike veekogude kvaliteet on tagatud ja kaitstakse elupaiku.

Jäätmekogumise, -käitlemise ja ladestamise süsteem vastab kõrgeimatele keskkonnanõuetele. Linnas on säästlik ja varustuskindel energiasüsteem. Kogu linnas on tagatud gaasivarustus. Elektriliinid ei häiri linnakeskkonda. Kättesaadav on elanikele tasuta IT-kommunikatsiooniühendus. Valmisolek hädaolukordadeks on tagatud.

Põhimaantee Tallinn – Tartu – Võru - Luhamaa on ehitatud neljarealiseks. Linna ümbritseb ringtee ja sellelt lähtuvad suunakiired on seotud üle Emajõe minevate sildadega. Radiaalsed ja tsirkulaarsed tänavad moodustavad „risti ja ringi“ liiklussüsteemi. Linna siseliikluses on uudsed lahendused.

Tartust on kiire raudteeühendus Tallinna, Riia, Pihkva ja Moskvaga. Rail Baltica on välja ehitatud ja reisiliiklus toimib üle-Euroopalises süsteemis. Transiitliiklus raudteel on suunatud linnast mööda. Reisijate tarvis on ehitatud turvalised ootepaviljonid. Müra mõju vähendamiseks on ehitatud barjäärid. Läbi on viidud raudteealade saneerimine ja raudteeala pinnase puhastamine.

Tartu lennuliiklust teenindab Ülenurme lennuväli, mis on avatud rahvusvaheliseks regulaarreisiliikluseks. Lennujaam pakub alternatiivi lennufirmadele opereerimiseks kui Tallinnas ja Riias on koormus suur. Ülenurme lennujaam kuulub lennuväljade koostöövõrku.

Emajõel toimub reisiliiklus ja regulaarreisid Peipsi sadamatesse, sh Venemaale. Sildumis-randumiskohtade süsteem, matkarajad ja atraktsioonid on avanud Emajõe aktiivseks kasutamiseks.

Toimib linnastu ühtne ühistranspordi süsteem, kuhu kuuluvad erinevad transpordiliigid- bussid, väikebussid taksod ja jõetaksod. Teenindus toimib põhimõttel „tellimise järgi“ teenus. Valdav on energiat säästev keskkonnasõbralik ühistransport ja kergliiklus. Toimib reaajas bussiliikluse jälgimissüsteem - telemaatika. Info edastamine ummikutest ja vabadest parkimiskohtadest; intelligentse foorisüsteemi abil toimub liikluse suunamine. Ühistranspordi kasutamist suurendatakse tänaselt 30%lt enam kui 50%ni ja ühistranspordivahenditest on 50% keskkonnasäästlikud aastaks 2030.

Avalik võim teostab linnaruumis linlaste huvide kaitseks aktiivset maapoliitikat. Munitsipaliseeritakse maad ja teostatakse maa pikaajalist arendamist. Olulisel kohal on riskitegurite maandamine ja valmisoleku tagamisega kriisilukordadele reageerimisel.

6.3.1. Eesmärgid ja strateegilised tegevussuunad

E10. Tartus on miljööväertuslik ja turvaline linnaruum, mida kasutatakse ja arendatakse jätkusuutlikkuse printsiipe järgides.

- T 10.1 Naaberomavalitsustega piirnevaid linna alasid arendatakse koostöös.
- T 10.2. Hoonestatud piirkondades luuakse kompensatsioonialade ühtne võrgustik koos roheliste tuumaladega, mis hõlmab haljasalasid, parke ja veekogude kaitsevööndeid.
- T 10.3. Emajõe kalda-aladel, eriti kesklinna piirkonnas, keelatakse rajada tihedat kõrghoonestust.
- T 10.4. Slummistumise ärahoidmiseks rakendatakse linnaplaneerimislikke meetmeid.
- T 10.5. Miljööväärtust tõstvate tegevuste toetamine (restaureerimistoetused, remonditoetused jm).
- T 10.6. Turvaaspekte arvestavate ja riske maandavate meetmete rakendamine linnaehituses.
- T 10.7. Linna suurendab munitsipaalarendustegevust. Aktiivselt tegeletakse maade munitsipaliseerimise ja maa ostmisega, kinnisvaraarendusega.
- T 10.8. Annelinna, Ränilinna ja Ravila piirkondade elamispinnad restruktureeritakse.
- T 10.9. Fortuuna kvartali arendatakse välja kohaliku omavalitsuse, eraettevõtete ja maaomanike koostöös kaasaegse arhitektuuri

maineprojektina.

E11. Tartu linna tehnilised infrastruktuurid on ökonoomsed, jõuavad iga majapidamiseni ja ettevõtte/asutiseni.

- T.11.1. Transpordi infrastruktuuri kaasaegsuse tagamiseks kehtestatakse normatiivid linna tänavate ja kõnniteede teekatte vahetuseks ning ühissõidukite pargi uuendamiseks.
- T 11.2. Hoitakse veeressursse ja rakendatakse meetmeid veekadude vähendamiseks, kujundatakse linnastu vee- ja kanalisatsioonisüsteem.
- T 11.3. Reostusriskide maandamiseks uute veehaarete kasutuselevõtt väljaspool linna.
- T 11.4. Selgitatakse Emajõe vee võimalikku kasutamist alternatiivina põhjaveele.
- T 11.5. Tehnoloogiliste lahenduste otsimine talvel reoveepuhastist väljuva vee soojusenergia salvestamiseks ja taaskasutamiseks.
- T 11.6. Veevarustuse riskide vähendamiseks ehitatakse veetornid.
- T 11.7. Soositakse bioenergia tootmist ja komposteeruvate jäätmete biokäitlemist.
- T 11.8. Uue prügila rajamine koostöös Kagu-Eesti kohalike omavalitsustega. Vähendatakse prügilasse ladestatavate jäätmete koguseid, laiendatakse jäätmete taaskasutamise võimalusi ja tagatakse jäätmete keskkonnanõuetele vastav käitlemine.
- T 11.9. Põhivõrgus ringtoitesüsteemi väljaarendamine. Kõrgepinge õhuliinide asendamine maa-aluste kaabelliinidega.
- T 11.10. Kaugküttevõrgu väljaehitamine ja koostootmisjaama rajamine.
- T 11.11. Elanike teavitamise telekommunikatsiooni tehnoloogiate põhise süsteemi loomine.

E12. Tartu on integreeritud rahvusvahelisse transpordivõrku, milles transpordikorraldus on turvaline ja keskkonnasõbralik.

- T 12.1. Transiitliikluse väljajuhtimine linnast.
- T 12.2. Linnasiseste magistraaltänavate, sildade ja eritasandiliste ristmike väljaehitamine sujuva liikluse tagamiseks.
- T 12.3. Liikluskoormuse hajutamine, tarbetute sissesõitude vältimine vanalinna.
- T 12.4. Tõhusa parkimiskorralduse loomine.
- T 12.5. Ühistranspordi ja kergliikluse prioriteetne arendamine.
- T 12.6. Transpordiühenduste arendamine: ehitada Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa maantee neljarealiseks, Via-Hanseatica (Jõhvi-Tartu-Valga) rekonstrueerimine, Rail Baltica ehitamine ja regulaarse lennuliikluse avamine Ülenurmelt.

6.4. Tartu on hooliv linn

Kõigil tartlastel on võimalus elada sisukat elu. Tartus on inimesest hooliv ja turvaline keskkond ning iga inimene vastutab oma tegevuse ja selle tagajärgede eest. Heal tasemel esmatasandi tervishoid, eriarstiabi, aktiivravi, hooldusravi, sotsiaalhoolekanne, sotsiaalkindlustus ja tööhõive tagavad Tartu elanikele tervise- ja sotsiaalprobleemide lahendamise, tervise hoidmise ja taastamise ning

toimetuleku elukestvalt. Ennetustegevus on saavutatud linna kõigi eluvaldkondade nagu haridus, majandus, tervishoid ja teised tiheda koostöömimise kaudu. Elukvaliteet, hoolitsus ja osalemine ühiskonnaelus on võimaldatud sõltumata inimeste sotsiaalsest ja tervislikust seisundist, majanduslikust olukorrast ja muudest teguritest.

Sotsiaalhoolekande võrgustik haarab kõik riskirühmad ja koostöös osalevad kõik inimese toimetulekut toetavad sektorid. Oluline koht sotsiaaltöös on ennetustegevusel ja tõrjutud tartlaste taaskaasamisel kogukonna ellu. Teenused on abivajajakesksed ja põhinevad vajaduse õigeaegsel tuvastamisel, teadvustamisel, asjakohasel sekkumisel ning tulemuste tagasisidestamisel. Tartu Ülikoolis ettevalmistuse saanud sotsiaaltöötajad on hinnatud tööjõud Eesti sotsiaalhoolekandes. Rahva tervise väärtustamine ning õpi- ja töökeskkonna ohutuse tagamine aitavad kaasa elanike majandusliku aktiivsuse suurendamisele.

Kliinikumi näol on tegemist Eesti ainsa ülikoolihaiglaga, kus kõrvuti kõrgetasemelise tervishoiuteenuse osutamisega toimub ka tervishoiutöötajate kõrgetasemeline ettevalmistus. Tartus on tugev esmatasandi tervishoid, mille keskmeks on kvaliteetne perearstisüsteem. Perearstiabiastutustes toimub regulaarne aktiivne tervisekontroll ning nõustamine haiguseid ennetavates küsimustes. Tartu sotsiaalhoolekande- ja tervishoiusüsteemi tugevuse tagab lisaks töötajate kõrgele kvalifikatsioonile ja materiaalse baasi kaasaegsusele koostöö ja avatud partnerlus.

Prioriteediks on tartlaste sotsiaalset ja tervishoiualast omavastutust suurendav tervislike eluviiside väärtustatus. Oma tervisest hooliv ja sotsiaalselt vastutustundlik käitumine vähendab sotsiaalprobleeme ning kindlustab kõigile linlastele kõrgema elukvaliteedi.

6.4.1. Eesmärgid ja strateegilised tegevussuunad

E13. Tartus elavad terved, rõõmsad, sotsiaalselt aktiivsed ja hästi toime tulevad inimesed.

- T13.1. Tervist väärtustava eluhoiaku kujundamine ja tervisespordi väärtustamine.
- T 13.2. Inimeste üldise terviseteadlikkuse tõstmine terviseriskidest ja nendega kaasnevatest ohtudest, eeskätt süsteemse selgitustöö korraldamise kaudu koolides ja koolieelsetes lasteasutustes.
- T 13.3. Inimeste teadlikkuse suurendamine sotsiaalsetest riskidest, vältimaks marginaliseerumist.
- T 13.4. Aktiivse tööhõivepoliitika rakendamine vaesuse vältimiseks ja sotsiaalse kaasatuse kindlustamiseks.
- T 13.5. Sotsiaalset kihistumist ja heaolu kõikumisest tulenevate sotsiaalseid pingeid vähendavate meetmete rakendamine.

E14. Kõikidele tartlastele on vajadusel kättesaadavad kvaliteetsed sotsiaal- ja tervishoiuteenused.

- T 14.1. Tervishoiu- ja sotsiaalteenuste kättesaadavuse kindlustamine elukohajärgselt ja lähtuvalt vajadustest.
- T 14.2. Tervishoiu-, sotsiaalhoolekande, hariduse, noorsootöö- ja kultuuri asutuste koostöömudeli ja koostöövõrgustiku kujundamine ning arendamine.
- T 14.3. Tervisspordi rajatised ja tervisespordi üritused on kõigile kättesaadavad.

- T 14.4. Tervishoiu- ja sotsiaalteenuste kvaliteedisüsteemi arendamine.
- T 14.5. Informatsiooni kättesaadavuse kindlustamine ka IT-keskkonnas.
- T 14.6. Tervishoiu, eeskätt hooldusravi ning perearstiabi jätkuv kaasfinantseerimine.
- T 14.7. Alternatiivsete töötamis- ja tegevusvõimaluste arendamine neile isikutele, kes ei saa tavapärasel tööelul osaleda.
- T 14.8. Sotsiaalteenuseid vajavate isikute rehabiliteerimiseks arendatakse munitsipaalalamufondi ja toetatavaid eluasemeteenuseid.

E15. Tartu on Eesti tervishoiu ja sotsiaalhoolekande arengukeskus.

- T 15.1. Kliinikumi jätkuv väljaarendamine Eesti juhtiva tervishoiu asutusena, kus kõrgetasemelist tervishoiuteenust osutatakse nii Tartule, kogu Eestile kui ka välisriikidele.
- T 15.2. Kliinikumi baasil toimuv tervishoiutöötajate pidev täienduskoolitus, mis lähtub interdistsiplinaarsest patsiendikäsitlusest.
- T 15.3. Kliinikumi jätkuv toimimine nn kohaliku haiglana Tartu linna elanikele.
- T 15.4. Tugeva ja kvaliteetse esmatasandi tervishoiusüsteemi toimimine koostöös erinevate spetsialistidega.
- T 15.5. Tartu sotsiaalhoolekande kujundamiseks arendatakse linna ja kõrgkoolide vahelist koostööd. Tartu sotsiaalhoolekandelaadseid kogemusi ja teadmisi vahetatakse asjatundjatega Eestis ja välismaal.

6.5. Tartu on loov linn

Tartu on Eesti kultuuri keskus, sügavate traditsioonidega avatud ja arenev kultuurilinn. Linn kultuuri loomiseks, tarbimiseks ja edasikandmiseks. Tartu on loovinimestele magnetiks oma ainulaadse kultuurikeskkonna tõttu Eestis. Kultuurielu aktiivsus annab professionaalsetele loojatele stimuleeriva ja soodsa tegevuskeskkonna. Linnavõim teadvustab endale ja linlastele kultuuri ja spordi väärtust ning investeerib kultuuri ja spordialasesse tegevusse, selle valdkonna organisatsioonidesse, infrastruktuuri ja koolitamisse.

Tartu loojatele on tagatud kohapeal väljund Eesti ja Euroopa kultuuriellu. Tartus on rida üle-Eestiliselt olulisi kultuuriväljaannete toimetusi. Tartus toodetak meedia omab vähemalt üleriigilist auditooriumi. Tartu meedia ja kultuuritööstus pakub tööd vastava ala spetsialistidele, kasutades moodsat tehnoloogiat.

Olemas on kvaliteetsed infrastruktuurid suurüritusteks ja linnaruum on kultuuriliselt laetud. Linna infrastruktuur võimaldab läbi viia kõige nõudlikumaid üritusi – kontserte, festivale, spordivõistlusi, konverentse jne. Eesti teaduse propageerimise keskuseks on saanud AHHA, kus tutvustatakse teadussaavutusi ja propageeritakse teaduspõhist mõtlemist.

Tartu kesklinnast on kujunenud klubide, stuudiote, galeriide, kinode, teatrite, tantsusaalidega täidetud linnaruum, millel on rahvusvaheline väärtus ja menu.

Tartu linna kultuuri- ja spordiasutuste hooned on täielikult renoveeritud. Tartus on uus linnaraamatukogu ja kunstimuuseum. Avatud on ka moodsa kunsti keskus - kaasaegse tehnika, saalide ja eelarvega maja, mis koondab endasse kunstihuvilised lasteaiast vanadekoduni. Eesti Rahva Muuseum on Raadil ehitatud välja kultuuri- ja puhkeelamuse ning konverentsipaigaks. Tartus asub Eesti arhiivide keskus. Emajõe

äärde on kerkinud uus puhketsoon - mitmeid kõlakodasid suvekontsertide korraldamiseks ja sportlikuks aja veetmiseks. Valminud on rahvusvahelistele nõetele vastav sõudekanal. Täielikult on renoveeritud Tamme staadion ning koolide spordi- ja mänguväljakud, mis toimivad piirkondlike sportimispaikadena. Kõigile Tartus viljeletavatele spordialadele on loodud vastavad tingimused.

Tartu kujuneb intellektuaalse omandi müügil põhinevaid majandusharusid arendavaks linnaks, korraldades edasi festivale, laulupidusid, kunstiprojekte, kirjandusüritusi, etendusi, rahvakunstipäevi ja kontserte, kuhu tullakse ka väljastpoolt Eestit. Professionaalseid kultuuriüritusi leidub igale eale ja maitsele. Tartu on hansa kultuuriruumi eestvedaja Eestis, osaletakse aktiivselt riigipiire ületavas hansaliikumises. Tartu spordiklubid korraldavad mainekaid spordiüritusi, mis pälvivad tähelepanu rahvusvahelisel tasemel. Tartu sportlased ja võistkonnad osalevad Euroopa sarjades, mis tagab linna spordipublikule aastaringse võimaluse elada Tartus kaasa rahvusvahelisele jõukatsumisele. Tartu kaubamärgi all toimuvad spordi- ja kultuurisündmused, mis loovad Tartule üleilmset mainet ja arendavad linlastes õppimisvõimet ja praktilist kogemust. Loovlinnale omased projektid (muusikatööstuse, reklaami, kirjastamise, arhitektuuri, disaini, moe jm) toovad Tartusse kultuuriinimesi üle maailma oma projektide elluviimiseks.

Noorte kultuurikasvatus on võtmetähtsusega professionaalsete kultuuritöötajate järelkasvu tagamisel.

Tartu on Eesti rahvakultuuri (koorilaul, puhkpillimuusika, rahvatants, harrastusteater, käsitöö) keskus. Harrastuskultuuri keskused pakuvad paljudele isetegemisrõõmu ja oskavad end ise ära majandada. Linnaosade arendamisel osalevad mittetulundusühingud. Linnas ja lähipiirkonnas asuvad rajatised, puhkealad ning spordiringid ja -klubid pakuvad aastaringseid spordi- ja puhkevõimalusi kõige erinevamatele huvigruppidele.

Linna haarav loomingulisus laiemas mõttes toob kaasa, et linnakodanikud räägivad aktiivselt kaasa oma elukeskkonna kujundamisel – neil on selleks motivatsiooni ja pädevust, nad on piisavalt kursis arhitektuuri erinevate esteetikatega, nad suudavad mõelda nii oma kodu, linnaosa, linna, riigi, Euroopa ja maailma tasandil.

Tartlasel on kultuuriharjumus, ta esindab euroopalikku kultuuri ja tal on multikultuurne tunnetus. Üliõpilaste suure osakaalu tõttu kultuuritarbijate seas on Tartu omalaadseks kultuuritarbimise oskuste omandamise paigaks, mille mõjud kanduvad üle kogu Eesti.

Tartu on atraktiivne reisisiht turistidele. Tartu on konverentsi-, miljöö-, ajaloo- ja kultuuriturismi linn, mis pakub mitmekülgseid aastaringseid aktiivse ja interaktiivse suhtluse võimalusi tartlastele ja külalistele. Tartu kuulub rahvusvaheliselt mainekatesse turismiorganisatsioonidesse, on üks Lõuna-Eesti turismimagnetitest ja Emajõe Jõeriigi sihtsadam. Tartu on Euroopa kultuuripealinn 2011.

6.5.1. Eesmärgid ja strateegilised tegevussuunad

E16. Tartus on professionaalsetel loojatel, kunstnikel, interpreetidel ja sportlastel head tegutsemisvõimalused erinevates valdkondades.

- T 16.1. Kultuuriinstitutsioonide ja kultuuritöötajate tööks ja loominguks turvalise, arendava ja kaasaegse töökeskkonna loomine.
- T 16.2. Professionaalse kultuuri- ja sporditöö toetamine projekti- ja

- tegevustoetuste kaudu, seejuures eriti noorte toetamine.
- T 16.3. Uute kutseliste orkestrite ja kooride asutamine.
 - T 16.4. Pallimänguvõistkondade osalemine Euroopa sarjades ja tartlastest Tippспортlaste osalemine maailma tiitlivõistlustel.
 - T 16.5. Kultuuri-, noorsootöö ja spordivaldkonna koolitus- ja nõustamiskeskuste loomine, koolituse ja koostöövõrgustike soodustamine.
 - T 16.6. Loovisikute mobiilsuse suurenemine.
 - T 16.7. Rahvusvaheliste seminaride, konverentside ja koolituste korraldamine.
 - T 16.8. Audio-visuaalse meedia arendamine. Digitaalse TV võimaluste ärakasutamine regionaalse TV väljakujundamiseks ning osaluse suurendamiseks üleriigilises TV-programmis.
 - T 16.9. Kultuuriprotsesside juhtimise muutmine teadmispõhiseks: registrite pidamine, uuringute ja analüüside teostamine, professionaalsete kultuurikorraldajate tegevuse hindamine.
 - T 16.10. Eri kultuurivaldkondade (turundus) strateegiate väljatöötamine.
 - T 16.11. Eesti keele- ja kultuuri uurimiskeskuse rajamine.

E17. Linnaelanikud on veendunud, et kunst, kultuur, loovus ja esteetika on Tartu linnaruumi osad, mida tuleb väärtustada, hoida ja külalistega jagada.

- T 17.1. Linnaruumis kultuurikvartalite ja kultuuritänavate rajamine ja renoveerimine: keskkonna esteetiline arendamine (pargid, suveaiad, miljööväärtuslik teede rekonstrueerimine, arhitektuursed väikevormid).
- T 17.2. Tartu muuseumide ja arhiivide rikkaliku kunsti- ja rahvaloomingupärandi tutvustamine.

E18. Linna elanikel ja külalistel on aastaringselt võimalus osa saada heatasemelistest kultuuri- ja spordisündmustest, festivalidest, näitustest, noorsooüritustest.

- T 18.1. Tartlaste kultuuritarbimise harjumuste kujundamine läbi projektitoetuste, huvihariduse, huvitegevuse ja hinnakujunduse.
- T 18.2. Kultuuriturunduse propageerimine ja toetamine: pakkumise, vajaduste, turgude ja sihtgruppide analüüs.
- T 18.3. Kaunite kunstide ja kultuurikorralduse alase õppe arendamine.
- T 18.4. Euroopa kultuuripealinna rolli täitmine.

E19. Tartlastel on mitmekesised võimalused kultuuriliseks isetegevuseks, tegev- ja tervisespordiks.

- T 19.1. Kultuuri- ja spordiobjektide ehitamine ja rekonstrueerimine.
- T 19.2. Tiigi Seltsimaja kujundamine linna isetegevuse ja rahvakultuuri keskuseks.
- T 19.3. Kaasaegsete kinode ehitamine ja võimalused näha Tartus väärtfilme.
- T 19.4. Professionaalse ja rahvakultuuri loojate toetamine projekti- ja tegevustoetuste kaudu.

E20. Tartu on tuntud turismi sihtkoht.

- T 20.1. Tartu tegutsemine ja tutvustamine Euroopa kultuuripealinnana 2011.
- T 20.2. Eesti kultuuri- ja teaduspärandi atraktiivne ja kaasaegsete meetodite abil tutvustamine (Tartu muuseumide muutmine interaktiivseks ja külastajasõbralikuks erinevatele sihtgruppidele).
- T 20.3. Tartu arendamine tervikliku turismiobjektina (Toomemägi, AHHA, ERMi kompleks Raadil, Jaani kultuurikvartal, Emajõe Jööriik – Emajõe kaldapealsete aktiivne kasutamine).
- T 20.4. Tartu kui konverentsiturismi sihtkoha jätkusuutlik arendamine, sh kaasaegse, rahvusvahelistele nõuetele vastava konverentsikeskuse rajamine.
- T 20.5. Tartu tutvustamine hansa-, ülikooli- ja muuseumide linnana, Tartu aktiivne sihtgruppide põhine turundamine turismi sihtkohana.
- T 20.6. Regulaarse laevaliikluse arendamine Emajõel ja Peipsi järvel, regulaarreiside korraldamine Pihkvasse. Emajõe Jööriigi arendamine atraktiivseks puhkepiirkonnaks: randumissildade rajamine, puhkekohtade ja matkaradade võrgustiku loomine koostöös naaberomavalitsustega.
- T 20.7. Via Hanseatica turismitee ja arengukoridori arendamine – ühtse turismivõrgustiku loomine Läänemere regioonis.
- T 20.8. Turismiteenuste kvaliteedi tõstmine turismisektoris – toitlustus, majutus, konverentsiturismi teenused jm.
- T 20.9. Osalemine rahvusvahelistes turismiprojektides ja rahvusvahelise koostöö tugevdamine.

7. Tartu 2030 elluviimine

Tartu 2030 elluviimine toimub läbi linna üldplaneeringu, eelarvestrateegia, arengukavade, valdkondlike arengukavade ja linna hallatavate asutuste tegevuskavade. Koos moodustavad nimetatud dokumendid tervikliku süsteemi, milles on oluline tagada dokumentide kooskõla ja ressursidega kaetus. Samuti on need dokumendid aluseks projektipõhiste initsiatiivide rakendamiseks, milles märkimisväärne koht on ka eelarveväliste ressurside kaasamisel.

See, milline Tartu on 2030 aastal, ei ole loomulikult üksnes selle strateegia ja temast lähtuvate tegevuste elluviimise tulem. Tartu 2030 pakub arendustegevust suunava raamistiku kõige olulisemate tegevuste läbimõtleamiseks, tööde koordineeritud teostamiseks ja tulemuste hindamiseks. Visiooni saavutamisel on keskne koht tõhusal regionaalsel ja institutsionaalsel arendustööl, mille strateegilised aspektid on esitatud lisades 2 ja 3.

Tartu 2030 seiret tehakse kord aastas indikaatorite süsteemi alusel.

Kasutatud kirjandus

1. Arengustrateegia Tartu 2012
2. Eesti edu 2014
3. Eesti 2010
4. Haridusstrateegia „Õpi-Eesti“
5. Eesti Põllumajandusülikooli arengukava
6. Eesti Põllumajandusülikooli territoriaal-ruumiline arengukava
7. Eesti regionaalarengu strateegia 2004-2015
8. Eesti riiklik arengukava 2006
9. Eesti riiklik arengukava Euroopa Liidu struktuurfondide kasutuselevõtuks – ühtne programmdokument aastateks 2004-2006
10. Eesti riiklik innovatsiooniprogramm
11. Eesti teadus- ja arendustegevuse strateegia 2002-2006 „Teadmistepõhine Eesti“
12. Strateegia Säästev Eesti 21
13. Tartu Agenda 21
14. Tartumaa arengustrateegia aastani 2014
15. Tartu Kutsehariduskeskuse arengukava aastani 2008
16. Tartu linna arengukava 2004-2007
17. Tartu linna ettevõtluse arengukava aastateks 2004-2006
18. Tartu linna jäätmekava 2005-2009
19. Tartu linna keskkonna arengukava 2006-2013
20. Tartu linna kultuuri ja spordi arengukava aastateks 2004-2007
21. Tartu linna munitsipaalõppeasutuste süsteemi arengukava aastateks 2004-2007
22. Tartu linna noorsootöö kontseptuaalne tasand ja arengukava aastateks 2004-2007
23. Tartu linna rahvastiku prognoos 2002-2017
24. Tartu linna sotsiaalhoolekande arengukava
25. Tartu linna üldplaneering
26. Tartu linna ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava
27. Tartu Linnavalitsuse kommunikatsioonistrateegia
28. Tartu maakonna arengustrateegia 2014
29. Tartu turismi arengukava 2004-2007
30. Tartu Ülikooli arengukava 2008
31. Ühiskondlik lepe
32. World Population Prospects: The 2002 Revision. Vol.1

Arendustöö regionaalne jaotus

Lisa 2

	Teadmuslinn	Loov linn	Ettevõtluslinn	Hooliv linn	Modernse elukeskkonnaga linn
Tartu linnastu	Tartu on domineerivaks alus- ja põhihariduskeskuseks linnastu ulatuses - teenust pakutakse peamiselt linna ja lähivaldade lastele.	Tartu pakub loovkeskkonda, igapäevast kultuuri-, spordi- ja meelelahutuselamust kogu linnastu elanikkonnale. Linnas asuvad võimalusi täiendavad lähialal asuvad puhkeobjektid, tegutsevad klubid ja seltsid.	Linnastu ettevõtluse arendamisel lähtutakse linnastust tervikuna - inkubatsiooniteenuseid pakutakse põhiliselt Tartus, tööstusparkide arendamisel toimub linnastupõhine kavandamine. Tartu ja tema tagamaa moodustavad ühtse tööjõuareali.	Tartu pakub linnastu elanikele kõigil tasanditel arstiabi ja spetsialiseeritud sotsiaalteenuseid. Koostöös lähivaldadega toimib tervislikku eluviisi toetavate terviserajatiste (nt. terviserajad) võrgustik	Valglinnastumine on pidurdunud. Tartu ja tema lähitagamaa moodustavad selge asustusstruktuuriga, kvaliteetse, mitmekesise ja kaasaegse elukeskkonna. Linna ja ümbritsevaid keskusi ühendavad tihe ühistranspordiliiklus ja kergliiklusteed. Transiitliiklus on juhitud ümber linna. Välja on ehitatud ühtne vee- ja kanalisatsioonisüsteem.
Lõuna-Eesti region	Tugevamad gümnaasiumid on tõmbekeskuseks kogu Lõuna-Eesti noortele. Ka kutseharidus- ja täiendkoolitusasutused on suunatud kogu Lõuna-Eesti. Teatud erialadel ja õppetasetel konkureeritakse regiooni teiste kutsekoolidega, teatud erialade ja tasemete puhul täiendatakse teineteist. Erakõrgkoolid ja EMÜ tehnoloogiaharidus omavad esmajoonelisele regionaalset tähtsust. Kõik siinsed teadusasutused on regionaalse innovatsioonisüsteemi osaks.	Tartu on Lõuna-Eesti kultuurikeskus, siin pakutakse regiooni elanikele mitmekülgseid kõrgkultuuri ja tippspordielamusi. Ühiselt on välja arendatud ja turundatakse regionaalset puhke- ja turismiteenuste võrgustikku.	Tartu on Lõuna-Eesti kaubandus- ja teeninduskeskus ja keskne osa regionaalsest innovatsioonisüsteemist, pakkudes inkubatsiooni ja teaduspargi teenust kogu regioonile. Linn ühendab mitmetes valdkondades erinevates regiooni osades paiknevaid ettevõtteid regionaalseteks klasteriteks.	Regioonis on Tartu kõrgema taseme arstiabi pakkuja.	Tartu on Lõuna-Eesti värv maailma. Teised regiooni suuremad keskused on ühendatud Tartuga kvaliteetse teedevõrgu ning ühistranspordihendusega. Ühiselt rajatakse regionaalprügila.
Eesti	Tartu on Eesti haridus- ja teaduskeskus. Tartu Ülikool on Eesti juhtiv ülikool, haridus- ja teadusasutus, mis toetab kogu Eesti teaduspõhist arengut. EMÜ, Lennukolledz, jt. on paljudes valdkondades Eesti juhtivad õppe- ja kompetentsikeskused. Õpilaste, õppejõudude ja teadlaste osas konkureeritakse peamiselt Tallinna avalik-õiguslike ülikoolidega.	Tartu on Eesti kultuuri keskus. Siin tegutsevad paljud Eesti tipploojad, toimuvad kogu Eesti jaoks olulised ja unikaalsed kultuuri- ja spordisündmused, asuvad riiklikult tähtsad asutused. Tugevnenud on Tartu positsioon avalikus teaberuumis.	Eestis konkureerib Tartu ja regioon teiste regioonidega töökohtade ja kvalifitseeritud töökohtade osas. Samas on Tartu jätkuvalt suurim kvalifitseeritud tööjõu andja teistele regioonidele. Siinsed innovatsiooni tugistruktuurid panustavad oluliselt teiste Eesti regioonide - Ida- ja Lääne-Eesti - arengusse.	TÜ Kliinikum on Eesti juhtiv tervishoiuasutus. Tartu on peamine tervishoiu ja sotsiaaltöö kompetentsikeskus ning valdkonna spetsialistide koolituskeskus riigis.	Tartu on ühendatud riigi pealinnaga 4-realise maantee ja kiirraudteega. Tänapäevasel tasemel on maanteeühendus ka teistes põhisuundades: Jõhvi-Narva, Valga-Riia, Viljandi-Pärnu, Jõgeva-Rakvere, Võru, Põlva.
Euroopa ja maailm	Tartu Ülikool kinnistab ja tugevdab oma positsiooni Euroopa juhtivate teadusülikoolide seas. Suureneb akadeemilise personali rahvusvahelises - ülikoolides on	Oluliselt on kasvanud Tartu tuntus kultuuri- ja loovlinnana Euroopas. Tartu on Hansa kultuuriruumi üks eestvedajatest, Euroopa kultuuripealinn. Koostöös regioon	Tartu koht Euroopa ja maailma majanduses suureneb - läbi osaluse väärtusahelates, turu võitmise ja välisinvesteeringute lisandumise kaudu.	Suureneb tervishoiuteenuste ekspordi maht. Tartus on tugevate erialaspetsialistide töötajad, töötajad	Tartu on hästi kättesaadav maantee-, raudtee- ja lennustranspordiga. Tartut läbib Rail Baltica raudtee Berliini. Välja on arendatud Tartut läbiv Via

loodud konkurentsivõimelised töötajad paljude erialade tippspetsialistidele. Kõrgharidusteenuse turgu laiendatakse Euroopa, Venemaa, Põhja-Ameerika ja Aasia suundadel. Olemasoleva kompetentsi alusel rajatakse Ida-Euroopa andekatele noortele rahvusvaheline gümnaasium, mis toetab Tartu positsiooni rahvusvahelises teadusvõrgustikus.	teiste omavalitsustega korraldatakse rahvusvaheliselt teadvustatud spordiüritusi, linna spordivõistkonnad konkureerivad Euroopa tippasemel. Välja on arendatud spordi- ja kultuuribaasid, mis sobivad rahvusvaheliste tippürituste läbiviimiseks. Tartul ja Lõuna-Eestil on kindel koht Balti riikide turismimarsruudil, teadus- ja konverentsiturismi sihtrühmaks on kogu maailm.	ollakse konkurentsivõimelised.	Hanseatica St. Peterburgist Lübeckisse. Tartus on rahvusvaheliste regulaarlendudega lennujaam. Toimib laevauhendus Venemaaga. Tartus on säilinud ja korrasstatud isikupärane linnamiljö - eelkõige vanalinn ja Toomemägi ning Karlova, Supilinna ja Toometaguse puitasumid, mis omavad üle-Euroopalist väärtust.
---	--	--------------------------------	--

Arendustöö institutsionaalne jaotus

Lisa 3

	Teadmuslinn	Loov linn	Ettevõtluslinn	Hooliv linn	Modernse elukeskkonnaga linn
Kohalik omavalitsus	KOV korraldab alus- ja üldharidusteenuse osutamist ning tagab kvaliteetsed õpitingimused õpilastele. Linn on aktiivne koolikohustuse mittetäitmise ennetamisel ja tingimuste loomisel hariduse muutmiseks kõigile lastele võrdselt kättesaadavaks. Ka kutsehariduses on KOV peamine arendaja ja teenuse pakkuja. Rakenduskõrgkoolide ja erakõrgkoolide arengus osaleb KOV toetava partnerina. Kõrghariduses ja teaduses on KOV peamiseks ülesanneteks ülikoolide jt. haridus-teadusasutuste toetamine oluliste investeeringute tegemisel, teadlaste aktiivne kaasamine linna arengu kavandamisesse.	KOV peamiseks ülesanneteks on linnale kuuluvate kultuuri- noorsoo- ja spordiobjektide ehitus, rekonstrueerimine ja remondi finantseerimine, samuti muude linnale oluliste objektide ehitus ja majandamise toetamine. Suureneb objektide ehitusse ja majandamisesse kaasatud erakapitali osa, linna üldised huvid tagatakse läbi lepingute, planeeringute ja järelevalve. KOV toetab loovisikuid, kultuuri- ja spordikollektiive projekti- ja tegevustoetuste kaudu, samuti finantseeritakse valdkonna koolitus- ja nõustamiskeskusi ning soodustatakse koostöövõrgustikke. Linn on aktiivne elanike kultuuri- ja sporditarbimise harjumuste kujundamisel ning linna turundamisel loovlinnana.	KOV panustab ettevõtluse arengusse läbi asjaajamise töhustamise, planeeringute menetlemise, ühiste projektide ettevalmistamise, tööstus- ja ettevõtlusalade arendamise ja inkubatsioonistruktuuride toetamise, linna turustamise. Olulisel kohal on linna ettevõtjate tunnustamine ja ettevõtjate vahelise koostöövõrgustike algatamine, ettevõtjate, avaliku sektori, teadusasutuste koostöö koordineerimine. Linna tehniliste infrastruktuuride ja ühistranspordi kujundamisel arvestatakse ettevõtluse arengu huvisid. Linnavalitsusel on aktiivne roll tööjõu arendamise küsimustes, ta on hea koostööpartner ettevõtjatele.	Kohalik omavalitsus on sotsiaalteenuste peamine finantseerija ja teenuse osutamise tagaja. KOV on aktiivne ennetusmehhanismide ja elanike kaasatuse suurendamisele suunatud meetmete initsieerijana. Linn osaleb toetatud töökohtade loomisel ja sundürnike ning vähekindlustatutele elamispinna tagamisel. Oluline KOV roll on ka perearstide ja hooldusravisüsteemi toetamine.	Kohalik omavalitsus suunab infrastruktuuride arengut läbi planeeringute. Teede, tänavate ja haljasalade arendamisel ja hooldamisel on linn peamiseks finantseerijaks. Energiavarustuse, vee- ja kanalisatsiooniteenuste, jäätmeäitlussüsteemi töös on kohalikul omavalitsusel eelkõige koordineerija, reguleerija roll. Linn aktiveerib maapolitiikat - jätkub maa munitsipaliseerimine, tegeletakse sihtotstarbelise kinnisvaraarendusega (tööstusalad, puhkealad). Elamumajanduses on linna peamiseks ülesandeks elanike ühistegevuse soodustamine, elanike toetamine restaureerimis- ja remonditööde teostamisel muinsuskaitse all olevates hoonetes ja miljööväärtslikel aladel, samuti elanike teadlikkuse tõstmine ning järelevalve töhustamine nii uuslamute ehituse kui vanade hoonete remondi osas.

hm

<p>Avalik-õiguslikud asutused</p>	<p>Olisemad linnas tegutsevad kõrgkoolid ja teadusasutused on avalik-õiguslikud asutused, kelle tegevusest sõltub linna tulevik teadmuslinnana.</p>	<p>Avalik-õiguslike ülikoolide baasid - kontsertsaalid, muuseumid, spordihallid - on olulisel kohal linna loovruumi kujundamisel. Avalik-õiguslik televisioon ja raadio tagavad Tartu loojatele kvaliteetse väljundi üleriigilisse massimeediasse.</p>	<p>Avalik-õiguslikud ülikoolid ja teadusasutused on peamised kohaliku innovatsiooni mootorid, nad on avatud koostööle ettevõtetega ning soodustavad ülikoolidest välja kasvavat ettevõtlust. Kõrg- ja kutseõppeasutustes pööratakse tähelepanu noorte ettevõtlikkuse koolitamisele.</p>	<p>Avalik-õigusliku TÜ Kliinikumi kui peamise raviteenuse pakkuja areng tagab jätkuvalt elanikele kvaliteetse ravi linnas.</p>	<p>Olulisel kohal linnaruumi kujundamisel omavad siinsed ülikoolid. Oluline on ülikoolide campuste lõimitus avalikku linnaruumi, TÜ ja linna koostöö kesklinna campuse arendamisel.</p>
<p>Riik ja riigiasutused</p>	<p>Riik peab tagama haridus- ja teaduspoliitika, mis toetab kvaliteetse hariduse andmist linnas ning Tartu arengut Euroopa heal tasemel oleva Eesti haridus- ja teaduskeskusena. Selle poliitika keskseks osaks peavad olema riiklikud investeeringud teaduse infrastruktuuri - hoonetesse, tehnoloogiasse, teadmiste kandjatesse, samuti haridust toetav maksupoliitika, grantid ja laenuetused üliõpilastele ja teadlastele.</p>	<p>Riigi kultuuri- ja spordipoliitika arvestab Tartu ja Tartu regiooni arenguhuvidega. Tartut väärtustatakse riigis kui Eesti kultuuri keskust - selle kinnistamiseks tuuakse Tartusse Kultuuriministerium. Riigiasutused arendavad oma ruume kaasaja nõutele vastavalt ning riik tagab asutuste kvaliteetseks tööks vajalikud vahendid.</p>	<p>Riigilt oodatakse ettevõtlust ja eriti innovatsiooni, tootearendust toetavat poliitikat - stabiilset seadusandlust, katse- ja liitsenseerimislaboritesse investeerimist ning soodustuste andmist ettevõtetele nende kasutamisel, riskikapitali fondi töölepanemist, inkubatsiooni staadiumis olevate ettevõtete toetamist. Riigil on peamine rolli investeerimiskliima kujundamisel ja selle teadvustamisel maailmas, aga samuti Tartu ja teiste Eesti ja maailma regioonide vahelise ühenduse arendamisel.</p>	<p>Riigi sotsiaal- ja tervishoiupoliitika on suunatud tervise- ja sotsiaalprobleemide ennetamisele, töötuse minimeerimisele, toimetulekuvõime taastumise toetamine, koos linnaga toetatud töökohtade loomiseks tingimuste kujundamine. Riik toetab TÜ Kliinikumi väljaarendamist Eesti juhtiva tervishoiuasutusena.</p>	<p>Riik peab panustama senisest oluliselt tõsisemalt, et Tartul oleks kvaliteetsed transpordiühendused - maantee-, lennu- ja raudteeühendused - teistesse regioonidesse Eestis ja Euroopas</p>

Handwritten mark

Erasektor	Erakoolid pakuvad KOV ja riigikoolidele ning avalik-õiguslikele ülikoolidele alternatiive, neis tagatakse samaväärne õpetuse tase teiste koolidega. Eraettevõtlus kasutab senisest oluliselt enam kohalikku teaduspotsentsiaali, on avatud partner siinsetele teadusasutustele. Samuti osaletakse aktiivselt töajõu arendamisel ja koolidele praktikabaasi pakkumisel.	Kultuuri-, spordi- ja meelelahutusteenuste arengus, mitmekesisuse kasvus on tähtis koht eraettevõtjate panuse kasvul. Suurenevad eraettevõtete toetused linnale olulistele ettevõtmistele, festivalidele, kollektiividele. Loovlinna avatust toetab arenenud turismiettevõtlus - hotellid, toitlustus konverentsiteenus.	Erasektori igapäevane tegevus määrab suures osas selle, kui edukas on Tartu ettevõtluslinnana. Lisaks majandustegevusele oodatakse erasektorilt kasvavat sotsiaalset vastutust, avatust ja koostööd teadusasutuste ja avaliku sektoriga, aktiivset osalust töajõuvajaduste määramisel, õppeprogrammide koostamisel, täiendkoolituse arendamisel. Oluline on teistele ettevõtetele tingimusi loova ettevõtluse tugevus - tööstus- ja kontorikinnisvara, tööstusalade regionaalset majandust toetav arendamine.	Erasektor osaleb aktiivselt sotsiaal- ja tervishoiuteenuste pakkumisel, samuti tervislikku eluviisi soodustavate tegutsemisvõimaluste arendamisel. Ettevõtjate teadlikkus töötervishoiust ja panus töökeskkonna ohutuse ja tervislikkuse suurendamisel kasvab. Luuakse tingimusi töö- ja pereelu paremaks ühildamiseks.	Erasektori infrastruktuuriettevõtete arendustöö peab realiseerima linna üldplaneeringu ning vastama elanike ja asutuste vajadustele. Lahendused leitakse transiittranspordist lähtuvatele probleemidele, sellega seotud müra, reostus ja liikluskoomus linnas on viidud miinimumini.
Mittetulundus- sektor	Mittetulundusühingud ja teised seltsingud on aktiivsed ja paindlikud täiend- ja vabaharidusteenuste pakkujad.	Kultuuri- ja spordielus, isetegevuses, seltsingute töös, festivalide jm. ürituste läbiviimisel on peamine koormus erinevatel mittetulundussektori organisatsioonidel.	Oluliselt peab suurenema kohalike ja regionaalsete ametiliitude, ettevõtjate vaheliste võrgustike roll ettevõtluse arendamisel, ettevõtete ja avaliku sektori, ettevõtete ja teadusasutuste koostöö tugevdamisel, regionaalse töajõuvajaduse määramisel jms.	Sarnaselt erasektorile osaleb mittetulundussektor aktiivselt sotsiaal- ja tervishoiuteenuste pakkumisel, samuti tervislikku eluviisi soodustavate tegutsemisvõimaluste arendamisel.	Linnaruumi kujundamisel peavad senisest aktiivsema ja tõhusama rolli võtma mittetulundussektor.
Erasisikud, perekonnad	Erasisikud ja perekonnad panustavad rohkem vahendeid hariduse omandamisesse. Pered hoolitsevad senisest enam laste hariduse eest - ühiselt koolidega tagatakse laste koolikohustuse täitmine ja sobiv karjäärivalik.	Elanikud on järjest aktiivsemad kohalikus kultuuri- ja spordielus - tehakse ise ja nauditakse teiste tehtut. Loovlinna arengut toetab järjest suurem meelelahutuskulude osakaal tarbijakuludes.	Ettevõtluse edu tagab lõppkokkuvõttes ettevõtlikud inimesed ja kvaliteetne töajõud - st. tartlaste oskused, teadmised ja tahe. Tööharjumuste väljakujundamisel on kesksel kohal perekond. Järjest suurem on elanike valmisolek elukestvaks õppeks.	Tartu kui tervislik linn on võimalik ainult siis kui elanikud jagavad tervist väärtustavat eluhoiakut, kasvab aktiivse puhkuse osa ning välditakse tervist kahjustavaid harjumusi. Ka sotsiaalprobleemide vähendamisel on esmaseks elanike eneste suhtumine, vajadusel avatus abisaamisele ja -andmisele.	Elanikud osalevad infrastruktuuride arendamisel omaosalusega liitumisel. Elamufondi korrastamisel on vajalik senisest oluliselt suuremaid investeeringuid elanike-majaomanike poolt. Kasvama peab teadlikkus miljööväärtusest, kvaliteetsest arhitektuurist ja elukeskkonnast.

Arengustrateegia koostamisel osalenud

1. Georg Aher
2. Ruth Ahven
3. Urmas Ahven
4. Kaja Allilender
5. Janita Andrijevskaia
6. Kersti Aro
7. Piret Arusaar
8. Helve Arukask
9. Hannes Astok
10. Malle Blumenau
11. Maira Bogdanova
12. Sirje Bork
13. Katriin Fisch-Uibopuu
14. Tiina Freimann
15. Jüri Ginter
16. Meida Griin
17. Rein Haak
18. Aino Haller
19. Külli Hansen
20. Toomas Hansson
21. Katrin Heinsoo
22. Anto Ili
23. Sven Illing
24. Karin Jaanson
25. Aleksander Jakobson
26. Meelis Jukk
27. Laine Jänes
28. Kalev Kaarna
29. Anneli Kannus
30. Toomas Kapp
31. Kunnar Karu
32. Indrek Kelk
33. Uwe Kersna
34. Leida Kikka
35. Tarvo Kiudma
36. Aksel Kivi
37. Elari Kivisoo
38. Kadri Kivistik
39. Aime Koger
40. Indrek Koemets
41. Andrus Kompus
42. Andres Koppel
43. Maire Koppel
44. Gunnar Kraft
45. Sirje Kree
46. Alar Kroodo
47. Tiina Kruuse
48. Juta Kuhlberg
49. Väino Kull
50. Jüri Kõre
51. Jaan Kõrgesaar
52. Jüri Külvik
53. Andrus Laansalu
54. Imbi Lang
55. Harri Lemberg
56. Tiit Lepasaar
57. Toomas Lepp
58. Tiiu Lille
59. Merle Linno
60. Verni Loodma
61. Lilian Lukka
62. Lembit Lump
63. Illari Lään
64. Anne Lüpsik
65. Peep Margus
66. Ülle Mauer
67. Tõnis Mets
68. Senta Michelson
69. Aadu Must
70. Ulvi Mürsepp
71. Rivo Noorkõiv
72. Toomas Noorem
73. Vallo Nuust
74. Ervin Nõmme
75. Siiri Odrats
76. Kaili Ojamets
77. Ivo Ojamäe
78. Ott Ojaveer
79. Raul Oreškin
80. Margus Oro
81. Marleen Parman
82. *Heljo Pikhof*
83. Aili Pikk
84. Taavi Pirnipuu
85. Peep Pree
86. Luule Press
87. Erik Puura
88. Andi Pärn
89. Pilvi Pärnat
90. Mati Raamat
91. Olev Raju
92. Indrek Rohtla
93. Malle Roomeldi
94. Aivi Ross
95. Helve Russak
96. Liina-Jaanika Seisler
97. Marju Selg
98. Veiko Sepp
99. Tiiu Sild
100. Ruth Soonets
101. Indrek Sooniste
102. Endel Soosaar
103. Vladimir Šokman
104. Marju Zirel
105. Taivo Tali
106. Elvi Tani
107. Andrus Tasa
108. Esta Tatrik
109. Tiia Teppan
110. Margus Ulst
111. Triin Vaaro
112. Berk Vaher
113. Virve-Anneli Vihman
114. Aret Vooremäe